СОНЦА:
Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 8.22, 15.48, 7.26;
Віцебск — 8.19, 15.30, 7.11;
Магілёў — 8.11, 15.37, 7.26;
Гомель — 8.00, 15.43, 7.43;
Гродна — 8.35, 16.05, 7.30;
Брэст—8.27, 16.14, 7.47.
МЕСЯЦ:
Апошняя квадра 16 снежня.
ІМЯНІНЫ:
Авакума, Апанаса, Андрэя, Івана, Сцяпана;
Цэліны, Вальдэмара.

ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

15 СНЕЖНЯ 1992 г. аўторак, № 247 (22025)

РОЗГАЛАС

РАДЫЯЦЫЯ НЕ СТРАЛЯЕ ВА ЎПОР...

ГОМЕЛЬ. (У. Пернікаў). Сёння тут налічваецца больш шасцісот бежанцаў, якія прыбылі сюды з іншых рэгіёнаў былога СССР у пошуках паратунку ад войнаў і нацыянальных праследаванняў. Сярод іх — звыш чатырохсот беларусаў і рускіх, астатнія — прадстаўнікі 16 нацыянальнасцей. Цікавы факт. З прычыны таго, што ў большасці раёнаў свабоднага жылля няма, многія згадзіліся пераехаць жыць і працаваць туды, дзе яно ёсць. А гэта забруджаныя радыяцыяй мясцовасці ў Чачэрскім, Нараўлянскім, Веткаўскім, Кармянскім і іншых раёнах. Сваё рашэнне людзі пракаменціравалі так: усё самае страшнае засталося там. А радыяцыя што? Яна не страляе ва ўпор, [illegible] перасяленцах.

НАСТАЎНІКАЎ ПАЧУЛІ. АЛЕ ТОЛЬКІ Ў ЖЛОБІНЕ

Усім памятны лістападаўскія дні, калі настаўніцтва выйшла на плошчу Незалежнасці ў Мінску, выступаючы ў абарону сваіх прафесійных правоў. Гэта была крайняя мера — кінуць сваю работу. У Жлобіне ж [illegible] не баставалі апошнім часам, але на хваляванні ў сталіцы мясцовы гарвыканкам, хоць і са спазненнем, адгукнуўся спецыяльным рашэннем аб матэрыяльнай падтрымцы настаўнікаў. Плата ў дзіцячых садках, што знаходзяцца на балансе гарвыканкома, для іх зменшана на 50 працэнтаў, на столькі ж знізіцца і аплата за пражыванне ў інтэрнатах. Акрамя таго, разам з адпускнымі настаўнікам будзе выплачвацца дадатковая сума ў памеры аднаго акладу. Усе выдаткі, звязаныя з увядзеннем гэтых ільгот, бярэ на сябе гарадскі бюджэт.

БЫВАЙЦЕ ЗДАРОВЫ!

Эканамічны крызіс, інфляцыя, пастаянны рост цэн, рэзкае пагаршэнне жыццёвага ўзроўню большасці насельніцтва найбольш адбіліся на сацыяльнай сферы, у тым ліку і на ахове здароўя. [illegible] асноўных дэмаграфічных паказчыкаў рэспублікі. Адзначаецца стойкая тэндэнцыя да зніжэння натуральнага прыросту і старэння насельніцтва. У 1979 годзе доля асоб, старэйшых за працаздольны ўзрост, складала 16,8 працэнта ад агульнай колькасці насельніцтва (мужчыны звыш 60 гадоў і жанчыны звыш 55 гадоў), у 1991 годзе — 19,9 працэнта. У той жа час расце агульная смяротнасць насельніцтва (1980 г. — 9,9 на 1.000 чал., у 1991 г. — 11,2), хоць у стандартызаваных паказчыках — з улікам змененай узроставай структуры — значнага змянення ўзроўню няма.

Пасля адноснай стабілізацыі нараджальнасці [illegible] пастаяннае зніжэнне, пачынаючы з 1983 г. (1983 г. — 17,6 на 1.000 насельніцтва, 1991 г. — 12,9).

Асаблівую трывогу выклікае смяротнасць сельскага насельніцтва. У параўнанні з гарадскім, смяротнасць [illegible] працягласць жыцця (мужчыны 63,9 67,2 года адпаведна, жанчыны 74,7 і 75,9), значны ўзровень першаснай інваліднасці (сярод калгаснікаў 59,2 на 10 тысяч насельніцтва, сярод рабочых і служачых 51,2).

І ЯСЕЛЬДА АДКАЖА...

На дарозе Лунінец — Пінск, каля гарадскога пасёлка Гарадзішча мінулай ноччу вадзіцель пінскага завода «Камертон» Л. не справіўся з кіраваннем на слізкім участку дарогі, і перад мостам цераз раку Ясельда машына перавярнулася. Дзве тоны салянай кіслаты, якія знаходзіліся ў цыстэрне ЗІЛа, трапілі ў раку. Ясельда, трэба чакаць, такому «падарунку» не надта абрадавалася і з адказам не затрымаецца.

Віктар ПАТАПЕНКА.

НЕ ТРЭБА НАМ ВАШАГА РАЮ!

Напэўна, людзі паступова прывыкаюць да складанасцей пераходнага перыяду і шукаюць для сябе шляхі выжывання тут. Інакш чым тлумачыць той факт, што жадаючых пакінуць гэтую зямлю назаўсёды стала значна менш. Па звестках АВІРа за адзінаццаць месяцаў бягучага года [illegible]

малі дазвол.

Дарэчы, [illegible] у ЗША, то сёлета зямлі абетаванай [illegible] Беларусі — Штатам.

Трэба адзначыць, што сёлета [illegible] ў асноўным пенсіянеры [illegible]

Ларыса ЦІМОШЫК.

БЕЛАРУСЬ ПЛАНУЕ ДАЛУЧЫЦЦА ДА ЕЎРАПЕЙСКАЙ КУЛЬТУРНАЙ КАНВЕНЦЫІ

Еўрапейская канвенцыя па культуры — гэта цэлая структура праграм, якія сумесна ажыццяўляюцца дзяржавамі — удзельніцамі Савета Еўропы. Больш таго, далучэнне да канвенцыі разглядаецца як першы крок да ўступлення ў Савет Еўропы. Дарэчы, яго ўжо зрабілі некаторыя краіны былога СССР — Літва, Эстонія, Латвія, Украіна.

Якія перспектывы прываблівае новых удзельнікаў канвенцыі? На гэта пытанне нашага карэспандэнта адказвае загадчык аддзела міжнароднага культурнага супрацоўніцтва Міністэрства культуры Беларусі Аркадзь ЧАРАПАНСКІ:

— [illegible]

[illegible]

А чым дрэнна было б у[illegible]

СТАНІСЛАЎ ШУШКЕВІЧ У ГОРКАХ

ГОРКІ, 14. **(Кар. БЕЛІНФАРМа М. Назаровіч).** Праблемы зямельнай рэформы і прыватызацыі леглі ў аснову сустрэч і гутарак Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Станіслава Шушкевіча з працаўнікамі Горацкага раёна. Сёння ён сустрэўся з кіраўнікамі гэтага рэгіёна, наведаў племсаўгас імя Чкалава і племзавод «Леніна». У другой палавіне дня адбылася вялікая размова па гэтых праблемах у Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі.

У пасёлку Леніна Станіслаў Шушкевіч наведаў Музей савецка-польскай баявой садружнасці, зрабіў запіс у Кнізе ганаровых гасцей музея, усклаў жывыя кветкі да брацкай магілы.

У паездцы па раёну кіраўніка дзяржавы суправаджаў старшыня Магілёўскага аблвыканкома Мікалай Грынёў.

ВІВАТ, ЕЎРАПЕЙСКІ ГУМАНІТАРНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ!

У апошнюю пятніцу адбылася яшчэ адна прэзентацыя...

Словаспалучэнне «яшчэ адна» або «яшчэ адзін» вымаўляецца тут самымі віншуемымі з нейкай іроніяй, бо галоўную сваю мэту яны бачаць якраз у тым, каб вырвацца з гэтага зачараванага «яшчэ адзін».

Узнавіць глебу, ад якой мы аказаліся адарванымі так доўга, няпроста, імкненні нашы змяніцца ні да чаго не прыводзяць. Ствараць новых людзей, арганічна ўключаных у сусветную культуру, даць не проста набор ведаў, а абудзіць асобы, якія паўнацэнна адчуваюць сябе ў гэтым свеце — дзеля гэтага і створаны Еўрапейскі гуманітарны ўніверсітэт.

У Дом літаратара на гэтае свята надзей прыйшло вельмі многа гасцей. Сярод іх быў і Старшыня Вярхоўнага Савета Станіслаў Шушкевіч, які пажартаваў над назвай «Еўрапейскі», маўляў, «ці я ў афрыканскім вучыўся?». Але ж вельмі зайздросціў ён студэнтам-еўрапейцам.

НІ САБЕ, НІ ЛЮДЗЯМ

ХОЙНІКІ. (У. Пернікаў). Неймаверныя цэны на бензін, відавочна, падштурхнулі нейкага злодзея прабрацца на аўтазаправачную станцыю калгаса «Бальшавік». Ды толькі ён аказаўся неспрактыкаваным у рабаўніцкай справе і, адкручваючы вентыль у цыстэрне, зламаў яго. Паток паліва ў 23 тоны хлынуў на зямлю і ўтварыў вялізную небяспечную лужыну. Бензін не дастаўся ні злодзею, які з месца здарэння ўцёк, ні калгасу.

«ДЗЕЦІ ЖЫТКАВІЧАЎ» У ГЕРМАНІІ

ЖЫТКАВІЧЫ. **(У. Пернікаў).** Райцэнтр і навакольныя вёскі ў каторы ўжо раз наведаў пастар хрысціянскай абшчыны Норберт Ункрых з зямлі Райланд (Германія), які прывёз сюды групу прадстаўнікоў нямецкай грамадскасці. Госці паведамілі, што ў іх створаны савет «Дзеці Жыткавічаў», які мае намер аказаць вялікую дапамогу тым, хто пацярпеў ад чарнобыльскай трагедыі. Штогод у Германіі будзе аздараўляцца да трохсот беларускіх хлопчыкаў і дзяўчынак. У Жыткавіцкі раён будуць адпраўлены чарговая гуманітарная дапамога, медыцынскае абсталяванне і абсталяванне для перапрацоўкі прадукцыі сельскай гаспадаркі і г. д.

РАДЫЁФАКТ

Тры кантэйнеры з радыеактыўнымі ізатопамі былі выкрадзены з салігорскага вытворчага аб'яднання «Беларуськалій». Пасля паведамлення аб гэтым у праграме «Радыёфакт» два кантэйнеры знойдзены. Адзін з выкрадальнікаў пазваніў у міліцыю сам. Аднак трэці кантэйнер пакуль што знаходзіцца ў руках злачынцаў. Таму небяспека радыеактыўнага апраменьвання па-ранейшаму застаецца.

***

На кантрольна-прапускным пункце Брузгі каля Гродна сямікіламетровая чарга аўтамашын. Трашчыць па швах чыгуначны вакзал горада, набіты людзьмі і рэчамі — гэтулькі жадаючых збыць свой тавар да польскіх каляд у суседняй дзяржаве.

***

Камерсанты Францыі і Германіі закупілі 200 тысяч пушыстых елак у Віцебскім вытворчым лесагаспадарчым аб'яднанні. Ну, а мясцовае насельніцтва таксама можа набыць навагоднюю прыгажуню. Адзін метр росту елкі каштуе 50 рублёў.

***

100 нямецкіх марак уручаны маладзечанцам, якія ў дзяцінстве перажылі жахі фашысцкіх канцлагераў. Такая дапамога атрымана імі ад жыхароў нямецкага горада Эслінгіна на Некары.

***

У Паставах хлеб выдаецца па картках: з разліку 500 грамаў на чалавека ў суткі. Вось так папярэджаны «хлебны ажыятаж» у горадзе з надыходам зімы.

***

Цэны ў буфетах Вялікага Крамлёўскага палаца, дзе харчуецца значная частка дэпутатаў Расійскага з'езда: адна сасіска — 30 рублёў, бутэрброд з сыравэнджанай каўбасой — 29, тварожны сырок — 30, бутэлька кефіру — 17 рублёў.

***

Удзельнікі афганскай вайны, іншых баявых дзеянняў Савецкай Арміі за межамі былога СССР, якія пражываюць ва Узбекістане, атрымаюць прыватызуемыя кватэры бясплатна. Днямі быў падпісаны ўказ прэзідэнта рэспублікі.

***

Руслан Хасбулатаў пажадаў, каб яму быў выдзелены персанальны браніраваны аўтамабіль. Аднак у Маскве цяпер цяжка знайсці свабодную браніраваную машыну.

ПАСТАНОВА

Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб балансе і размеркаванні прыбытку Нацыянальнага банка, зводным балансе банкаўскай сістэмы Рэспублікі Беларусь за 1991 год

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Зацвердзіць баланс Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь у суме 56504,3 млн. рублёў, прыбытак у суме 297,7 млн. рублёў.

2. Зацвердзіць зводны баланс банкаўскай сістэмы Рэспублікі Беларусь у суме 253096,5 млн. рублёў.

3. Нацыянальнаму банку Рэспублікі Беларусь накіраваць атрыманы прыбытак на фарміраванне статутнага фонду банка ў суме 190 млн. рублёў, на развіццё банкаўскай справы ў суме 107,7 млн. рублёў.

4. Дазволіць Нацыянальнаму банку Рэспублікі Беларусь выкарыстаць прыбытак бягучага года на папаўненне фондаў банка.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

2 снежня 1992 г. г. Мінск.

ДЭПУТАТЫ КРЫТЫКУЮЦЬ. САЎМІН РЭАГУЕ

Савет Міністраў разгледзеў і зацвердзіў план мерапрыемстваў па рэалізацыі крытычных заўваг і прапаноў, выказаных народнымі дэпутатамі Рэспублікі Беларусь на дзесятай сесіі Вярхоўнага Савета пры абмеркаванні інфармацыі ўрада аб стане эканомікі і мерах па яе стабілізацыі.

Над прапановамі па гэтаму пытанню працавала спецыяльна створаная рабочая група, дзе былі прадстаўлены спецыялісты і дзяржаўныя кіраўнікі розных накірункаў дзейнасці.

На пасяджэнні Прэзідыума Савета Міністраў былі ўважліва прааналізаваны ўзнятыя народнымі дэпутатамі праблемы, зроблены адпаведныя даручэнні міністэрствам і ведамствам рэспублікі, упраўленням і аддзелам Савета Міністраў, мясцовым органам улады, вызначаны канкрэтныя даты і выканаўцы, парадак і змест кантрольных дзеянняў.

Для стабілізацыі эканомікі, фінансаў, банкаўскай і грашова-крэдытнай сістэмы ў адказ на пажаданні дэпутатаў плануецца прыняць дадатковыя меры, вызначыць асноўныя напрамкі палітыкі ўрада па прадухіленню спаду вытворчасці і фарміраванню ўмоў выхаду з крызіснага стану. На гэта звяртаецца асаблівая ўвага пры распрацоўцы праекта эканамічнай праграмы ўрада на 1993 год і Асноўных напрамкаў развіцця народнай гаспадаркі на перспектыву.

Савет Міністраў шмат увагі ўдзяляе ўзнятым на сесіі пытанням захавання рэсурсаў, асабліва энерганосьбітаў, павышэння ролі навукі ў вырашэнні гэтай жыццёва важнай праблемы. 29 кастрычніка гэтага года ім адобрана Праграма развіцця энергетыкі і энергазберажэння на перыяд да 2010 года.

Значнае месца ў прынятым дакуменце адведзена пытанням удасканалення фінансавай, валютна-крэдытнай палітыкі, паляпшэння сістэмы і парадку ўзаемаразлікаў паміж прадпрыемствамі і рэгіёнамі. Зроблены даручэнні адпаведным міністэрствам і ведамствам па дзяржаўнаму рэгуляванню цэн і ўзмацненню кантролю за цэнамі на сыравінныя і матэрыяльныя рэсурсы, асабліва на прадукцыю, якая пастаўляецца аграпрамысловым комплексам.

(Заканчэнне на 3-й стар.).

Цікавая навіна:

аказваецца, «прыхватызацыя» ідзе пад аховай... законаў

САВЕТ КАНТРОЛЬНАЙ ПАЛАТЫ АБМЯРКОЎВАЎ ДЗЕЙНАСЦЬ ОРГАНАЎ УЛАДЫ ПА ДЗЯРЖАЎНАМУ РЭГУЛЯВАННЮ АДНОСІН УЛАСНАСЦІ

Ну вось і настала пара разабрацца, хто ёсць хто ў адносінах да ўласнасці ў незалежнай Рэспубліцы Беларусь. Так сказаць, падвесці вынікі «ціхай прыватызацыі» за апошнія хоць бы некалькі гадоў. І як? Дасведчаны чалавек сказаў: пакуль мы прымем закон аб прыватызацыі, усё ўжо будзе прыватызавана. Вельмі хацелася б лічыць гэта перабольшаннем, але не атрымліваецца.

ХТО Ў ХАЦЕ ГАСПАДАР? МЫШЫ...

А вось сапраўды цікава—хто ў нас найпершы ўласнік? Дзяржава? А што гэта: чалавек, установа? Ёсць Вярхоўны Савет, Савет Міністраў. Гэта—заканадаўчы і выканаўчы інстытуты ўлады. Зацвердзіўшы сённяшні састаў урада і яго кіраўніка, Вярхоўны Савет як бы аўтаматычна дэлегаваў ураду права распараджэння, кіравання і карыстання дзяржмаёмасцю. Але —звярніце ўвагу — дакумента, які заканадаўча замацаваў бы гэта,—няма. Забыліся скласці і прыняць. Такім чынам, урад як бы і не ўласнік, калі прыняць да ўвагі юрыдычны бок праблемы?

У нас склалася ўражанне, што Саўмін—гэта нешта вялікае і ўсеабдымнае, накшталт аруэлаўскіх міністэрстваў з «1984». На самай справе, урад —не такая ўжо вялікая установа, каб ахапіць усё, тым больш усемагчымыя праблемы, якія ўзнікаюць пры карыстанні ўласнасцю. Прэзідыум Савета Міністраў — дзесятак, можа крыху больш людзей. Функцыі кіравання ўласнасцю таму дэлегаваны міністэрствам. І гэта аб'ектыўны працэс — нельга прысутнічаць адразу ўсюды, урад не павінен гэтым займацца. Павінен быць заканадаўчы механізм, які рэгуляваў бы адносіны ў сферы ўласнасці. Ён ёсць? Як сказаць...

Можна сказаць — ёсць, а можна — няма. Гэта з якога пункту гледжання падыходзіць. Ёсць законы «Аб уласнасці ў Рэспубліцы Беларусь», «Аб арэндзе», «Аб прадпрыемствах». Згодна з імі, Саўмін і ўпаўнаважаныя ім органы ажыццяўляюць распараджэнне маёмасцю, устанаўліваюць межы гэтага распараджэння, кантралююць эфектыўнасць выкарыстання маёмасці на дзяржпрадпрыемствах, выступаюць заснавальнікамі дзяржпрадпрыемстваў, устанаўліваюць парадак ацэнкі адчужальнай і здаваемай у арэнду дзяржмаёмасці, заключаюць кантракты з кіраўнікамі дзяржпрадпрыемстваў. На словах салідна.

На справе правам распараджэння ўласнасцю рэспублікі валодае Камітэт па кіраванню дзяржмаёмасцю — Дзяржмаёмасць. Па ідэі гэты камітэт павінен адыгрываць кардынальную ролю. Фактычна статус яго нізкі, гэта нават не дзяржкамітэт, а значыць, магчымасці яго абмежаваныя. Ён мае права толькі распараджацца маёмасцю. Аб кіраванні і карыстанні ў пастанове № 157 Саўміна не сказана. Пра адносіны да Дзяржмаёмасці сведчыць хоць бы тое, што яна дагэтуль не можа размясціць сваіх супрацоўнікаў. Распараджэнні камітэта можна і не выконваць, суда не будзе, бо няма парушэння закона. Гэта я да таго, што Дзяржмаёмасць пісьмом № 05-919 ад 24.07.92 г. дэлегавала міністэрствам і ведамствам правы: ствараць прадпрыемствы і зацвярджаць іх статуты, ажыццяўляць наём кіраўнікоў, са згоды Дзяржмаёмасці ажыццяўляць ліквідацыю, рэарганізацыю прадпрыемстваў, даваць дазвол на стварэнне даччыных прадпрыемстваў, устанаўліваць прадпрыемствам межы распараджэння маёмасцю. Юрысты кажуць: перавышаны паўнамоцтвы. Ну і што? Пісьмо ёсць, правы дэлегаваны, атрымліваецца — уласнікам (фактычным) з'яўляецца ўсё тое ж міністэрства.

Я разумею, прадзірацца праз гэты гушчар нецікава і сумна. Добра, я скажу проста: няма гаспадара. А ёсць тысячы гаспадарчыкаў, якія грабуць да

(Заканчэнне на 2-й стар.).

РЭХА ПУБЛІКАЦЫІ

КДБ ПЕРАМАГАЕ. АЛЕ ХТО ВЫЙГРАЕ?..

Раптоўная адкрытасць КДБ для прэсы выклікала ў апошняй эйфарыю. Прэс-канферэнцыя кіраўніка дзяржавы ў дзяржаве Э. Шыркоўскага выклікала такую цікавасць, што тыднёвік «Біржы і банкі» (№ 41, 42), 10—17 лістапада), які яе асвятляў, не паспеў нават удакладніць ініцыялы ўдзельнікаў. Больш грунтоўна падышла газета «Звязда». У вялікім артыкуле «КДБ супраць карупцыі. Хто пераможа?», надрукаваным 18 лістапада г. г., падрабязна падаюцца страшныя гісторыі, якія мелі месца на Беларусі.

Інфармацыя КДБ зрабіла такое ўражанне за мяжой, што Э. Шыркоўскаму прыйшлося звярнуцца да карэспандэнтаў з просьбай «правільна расстаўляць акцэнты». Наўрад ці гэта могуць зрабіць сродкі масавай інфармацыі. Таму дазволю сабе, як адзін, на каго зроблены акцэнт, паспрабаваць разабрацца, ці там ён стаіць.

Прашу чытачоў прабачыць, калі гэта будзе не так захапляюча, як матэрыялы прэс-канферэнцыі. Я не журналіст, у рабоце над гэтым матэрыялам мне не прыходзіцца спадзявацца на дапамогу развітога апарату. І галоўнае, факты заўсёды выглядаюць суха, нецікава, у адрозненне ад іх інтэрпрэтацыі.

Такім чынам, аб стварэнні савецка-шведскага сумеснага прадпрыемства «Сандвік Бісоў». З санкцыі карумпіраванай асобы С. Векшы (г. зн. мяне) і дырэктара Мінскага інструментальнага завода Кохановіча А. І. «з асноўных фондаў завода сумеснаму прадпрыемству прададзены практычна за бясцэнак (8 млн. рублёў) абсталяванне і тэхналагічныя лініі, якія раней былі куплены за мяжой за 10,5 млн. долараў ЗША». Заадно адзначу, што цяпер С. Векша з'яўляецца начальнікам упраўлення Дзяржкамітэта Рэспублікі Беларусь па знешнеэканамічных сувязях». Прашу прабачэння, але гэта ведамства называецца менавіта так, а не Дзяржкамітэт Савета Міністраў.

А цяпер па парадку.

У 1986 годзе Міністэрствам станкаінструментальнай прамысловасці СССР праз ВА «Ліцэнзінгандаль» была закуплена па ліцэнзіі тэхналогія вытворчасці біметалічных стужачных пілаў. Асваенне яе было даручана Мінскаму інструментальнаму заводу, які падпарадкоўваўся міністэрству. Тэхналогія была і ёсць унікальнай, і валодае ёю вядомая шведская фірма «Сандвік АВ». Гэтая фірма мае 160 даччыных прадпрыемстваў ў 60 краінах свету і з'яўляецца прызнаным лідэрам у вытворчасці металарэжучага інструменту.

Унікальнасць тэхналогіі запатрабавала набыцця спецыяльнага абсталявання на 10,5 млн. долараў ЗША. Што і было зроблена ў 1988 годзе тым жа міністэрствам. МІЗ пры атрыманні абсталявання выплаціў рублёвае пакрыццё па курсу Дзяржбанка СССР. Тады за адзін долар плацілі прыблізна 60 капеек. Так было, і адмаўляць гэта бяссэнсава.

Шведскія спецыялісты своечасова зманціравалі ўсё абсталяванне, і пачалася вытворчасць пілаў. Савецкі Саюз быў чацвёртай краінай у свеце, якая асвоіла гэту вытворчасць. Раней такія пілы выраблялiся толькі ў Англіі, ЗША і Швецыі. Але тут з Саюзам ССР пачалі адбывацца вядомыя ўсім метамарфозы, якія прывялі да яго знікнення.

Мяркуемы імпарт са Швецыі часткі сыравіны за кошт валютных сродкаў міністэрства стаў немагчымым. Сучасныя тэхналагічныя працэсы выкарыстоўваліся на 20 працэнтаў. Рэальнай стала небяспека выпуску замест канкурэнтаздольнай прадукцыі нейкага сурагату або поўнага спынення вытворчасці. А тут яшчэ трэба было выплачваць за набытую ліцэнзію, натуральна таксама ў валюце. Сітуацыя да болю знаёмая многім прадпрыемствам, якія асвойваюць заходнія тэхналогіі.

Не буду расказваць, гэта лепш можа зрабіць Кахановіч А. І., чаго каштавала перакананаць фірму «Сандвік» пайсці на стварэнне сумеснага прадпрыемства з МІЗам. Перагаворы вяліся больш года, і быў напрацаваны такі пакет дакументаў, якога і сёння ніводнае СП не мае. Нарэшце, 20 сакавіка 1991 года былі падпісаны ўсе дакументы па стварэнню прадпрыемства. Нарадзіўся «Сандвік Бісоў». І ніякай чартаўшчыны тут няма: Бісоў азначае БІметал САВецкі.

У адпаведнасці з заключаным пагадненнем МІЗ зрабіў уклад ва ўстаўны фонд СП і прадаў яму тое абсталяванне, якое раней было закуплена, але прыносіла страты. Абсталяванне прадавалася не дорага і не танна, а па балансаваму кошту. Так, як прадпісвалі нарматыўныя акты таго часу. Беларускага заканадаўства аб СП не было, таму дзейнічала саюзнае. Так было, і тады долар каштаваў ужо рубель восемдзесят капеек. Міністэрства, якое было ўласнікам маёмасці, поўнасцю падтрымала рашэнне МІЗа, аб чым ёсць адпаведныя дакументы.

Прадпрыемства «Сандвік Бісоў» на 49 працэнтаў належыць МІЗу і на 51 — шведскаму боку. Дапусцім, што прадпрыемства спыняе існаванне, а гэта вельмі верагодна пасля «экспертызы» КДБ. Тады адпаведная доля (49 працэнтаў) усёй маёмасці СП будзе бязвыплатна вернута МІЗу, у тым ліку і той, што была прададзена за грошы. Калі лічыць такі продаж нявыгадным, дык што тады выгадна?

Падыходзіць да абсалютных значэнняў лічбаў з пазіцый сённяшняга дня сама меней неразумна. Паспрабуйце сёння купіць хлеб за 16 капеек або карабок запалак за 1 капейку! Такому інфармаванаму ведамству, як КДБ, грэх гэтага не ведаць.

Сёння «Сандвік Бісоў» вырабляе тую прадукцыю, якую гатовы купляць любыя краіны. Семдзесят пяць чалавек працуюць у тры змены, аб'ём вытворчасці пастаянна павялічваецца. Цяжкасці з імпартнай сыравінай пераадольваюцца дзякуючы падтрымцы замежнага партнёра. Уся прадукцыя рэалізуецца за рублі. Ні капейкі прыбытку замежны інвестар не вывез. Увесь ён укладваецца ў падтрыманне вытворчасці ў надзеі на змяненне эканамічнай сітуацыі. Ні чым іншым, як вытворчасцю пілаў прадпрыемства не займаецца. Фірма «Сандвік» так і не атрымлівае платы па ліцэнзіі. Ёй гавораць, каб звярталася ў ВА «Ліцэнзінгандаль» — там куплялі ліцэнзію. У «Ліцэнзінгандалі» (Масква) гавораць — усё перайшло ў Беларусь, значыць, і даўгі па ліцэнзіі...

Кіруе «Сандвік Бісоў» швед Р. Альфрэдсан, які мае вопыт кіравання прадпрыемствам у іншых краінах. Даведаўшыся

(Заканчэнне на 3-й стар.).

Цікавая навіна:

АКАЗВАЕЦЦА, «ПРЫХВАТЫЗАЦЫЯ» ІДЗЕ ПАД АХОВАЙ... ЗАКОНАЎ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

сябе. Атрымліваецца так: Вярхоўны Савет дае права распараджэння маёмасцю Саўміну, той — Дзяржмаёмасці, яна — міністэрству, а міністэрства — прадпрыемству. А на прадпрыемстве хто ў нас? Ва ўсякім разе, не калектыў. Вось там у нас і ёсць сапраўдны гаспадар —таварыш дырэктар. Што ён вырашыў, тое і закон.

Тысячу разоў меў рацыю старшыня Дзяржэканомплана С. С. Лінг, які на пасяджэнні савета Кантрольнай палаты (дзе ўсё гэта абмяркоўвалася) гаварыў: «Мы ўсё гэта нарабілі пад аховай законаў, якія прынялі». Сапраўды, прынялі закон «Аб прадпрыемствах» і далі ім вялікія правы, да якіх прадпрыемствы, мякка кажучы, не былі гатовы.

У якім сэнсе не гатовы? Не бярэцца арэндная плата з прыватных ці змешаных прадпрыемстваў за выкарыстанне памяшканняў і абсталявання ці бярэцца чыста сімвалічна, дзяржава не атрымлівае ў бюджэт сродкі ў якасці дывідэндаў на ўласнасць, прыбытак прыватызуецца працоўнымі калектывамі, дзяржпрадпрыемствы выступаюць у якасці гарантаў пад крэдыты камерцыйным структурам і г. д.

Самастойнасць, эканамічная свабода і да т. п.—гэта вельмі добра і патрэбна. Але толькі ў тым выпадку, калі мы ведаем, хто ўласнік, хто каму і колькі плаціць і хто чым распараджаецца. Калі прадпрыемства не прыватызавана, то яно адназначна дзяржаўнае і адназначна павінна падпарадкоўвацца прынятаму парадку. І калі такога парадку няма, то гэта камусьці трэба? Іначай як можна разумець той факт, што на працягу 1991 і першай палавіны 1992-га прадпрыемствы актыўна гандлявалі абсталяваннем і транспартам без усякай на тое згоды ўласніка — дзяржавы? Можна дыпламатычна сказаць: Дзяржмаёмасцю і міністэрствамі аслаблены кантроль за маёмасцю рэспублікі. Можна і без дыпламатыі: каму гэта было выгадна?..

Ды і чаму таму ж дырэктару не адчуваць сябе маленькім губернатарам? Нават права найму кіраўніка дзяржава часта дэлегуе недзяржаўным структурам, а ў кантрактах не агаворваюцца абмежаванні ўдзелу ў камерцыйных структурах і атрымання там «левых» даходаў. У выніку класічная сітуацыя: тата — дырэктар, зяць ці сын, ці брат—кіраўнік фірмы пры татавым ці братавым заводзе, а далей усё ясна.

Нарэшце, звернемся да прыкладаў.

ХТО Ў ДОМЕ ГАСПАДАР? КОТ...

Па некаторых даных, эксперты Кантрольнай палаты праверылі каля 200 прадпрыемстваў і арганізацый і ўсюды ўстанавілі практычна адно і тое ж. А іменна: прыбытак паступае ў поўнае распараджэнне савета прадпрыемства; прадпрыемства мае права на свабоднае распараджэнне маёмасцю; парадак стварэння даччыных прадпрыемстваў не агавораны.

Адбываюцца цікавыя рэчы. Напрыклад, Мінскі электрамеханічны завод здае ў арэнду кааператыву «Аўтаэл» плошчу па цане 85 капеек за квадратны метр.

У сёлетнім ліпені НВА «Агат» выступае гарантам пад крэдыты камерцыйнаму прадпрыемству «Катыён» у Белаграпрамбанку (10 мільёнаў) і «Мінскбізнесбанку» (10 мільёнаў). Ну, тут проста: заснавальнікамі «Катыёна» з'яўляюцца сыны кіраўнікоў «Агата».

Усё тым жа Мінскім электрамеханічным заводам у якасці долі ва ўстаўны фонд ТАА «Плэнер» быў унесены будынак з камунікацыямі і зручнасцямі. Ацэнены ў 1.500 рублёў.

10 жніўня Дзяржзнешнеэканомсувязі рэгіструе СП «Інга» —акцыянернае таварыства закрытага тыпу з абмежаванай адказнасцю, што не мае ніякага сэнсу, а Брэсцкі завод газавай апаратуры перадае яму маёмасць на суму 7 мільёнаў рублёў.

Пінскае гандлёва-прамысловае аб'яднанне «Палессе» самастойна распараджаецца сваім прыбыткам, што пры іншых абставінах можна лічыць дасягненнем. Але пры гэтым у савет прадпрыемства выбіраюцца 30 чалавек, з якіх 15—ад працоўнага калектыву, 14 прызначаюцца дырэктарам і толькі адзін прадстаўнік уласніка — дырэктар. Аналагічна — на Мінскім камвольным камбінаце.

17 мая 1991 года Мінсельгаспрадукт дэлегуе права заключэння кантрактаў з кіраўнікамі дзяржпрадпрыемстваў, добраахвотных фарміраванняў тыпу трэстаў, аб'яднанняў, канцэрнаў. Дэмакратычна? Канешне. Аднак, згодна са статутам гэтых аб'яднанняў, яны з'яўляюцца прадпрыемствамі з калектыўнай уласнасцю, а іх кіраўнікі прызначаюцца саветам заснавальнікаў. Выходзіць вось што: дырэктары прадпрыемстваў выбіраюць сабе кіраўніка аб'яднання, а ён заключае з імі кантракты. Мышы выбіраюць сабе ката, які іх павінен лавіць—штосьці накшталт таго. Можаце не сумнявацца, калі трэба, кот зробіць выгляд, што спіць.

Ну і гэтак далей. Прыкладаў можа быць 10, а можа—1.000, а можа—10 тысяч,—усё залежыць ад цярпення правяраючых. А вывад адзіны: анархія. І пытанне таксама адно: каму гэта выгадна?

АСАБЛІВАСЦІ ЎЗАЕМААДНОСІН КАТА З МЫШАМІ

«Недахопаў хапае, але не трэба шукаць ва ўсім гэтым злога намеру»,— сказаў на пасяджэнні савета Кантрольнай палаты С. С. Лінг. Сяргей Сцяпанавіч—чалавек аўтарытэтны і ў Вярхоўным Савеце, і ў Савеце Міністраў. Я ўсё ж дазволю сабе спытаць: а што трэба шукаць? Добры намер? Часткова ён прысутнічае—Вярхоўны Савет лічыў, што прымаў добрыя законы, інакш бы іх не прымаў. Можа спісаць гэта на нявопытнасць? Па сутнасці ж мы маем першы такі Вярхоўны Савет, які сапраўды распараджаецца лёсам рэспублікі, раней большасць указанняў паступала з Масквы. Канешне, маглі і вельмі паспяхова наламалі дроў.

Так сказаць, крыху адпусцілі лейцы толькі з добрым намерам прадпрыемствам, і воз павяло ў чыстае поле па купінах і ямах. Усё так, але я не магу (у галаве не ўкладваецца) дапусціць, што ў Саўміне сядзяць некампетэнтныя людзі, што яны не бачылі гэтага звышактыўнага расцягвання маёмасці рэспублікі па розных кутках. Што, нарэшце, не маглі перашкодзіць гэтаму. Калі не яны, то хто яшчэ мог?

У мяне няма намеру шукаць сляды мафіі, што з'яўляецца найпапулярнейшым заняткам пасткамуністычных грамадстваў. Гэта было б вельмі проста. Хутчэй было так: інтарэсы асобных прафесіянальна-сацыяльных груп грамадства сышліся з інтарэсамі некаторых дзяржаўных структур на тым, што вадзіца сапраўды мутная і рыбку можна палавіць. Якая ж гэта мафія, калі дзяржава фактычна (а не юрыдычна) дае права дырэктару завода быць больш свабодным у сваіх рашэннях, а дырэктар гэтым правам карыстаецца? У меру сваёй разбэшчанасці. Калі можна, то чаму нельга?

Адно няясна: як разграбаць тыя завалы, якія ўжо нарабілі? І хто каму будзе плаціць, а хто перад кім адказваць? Старшыня Дзяржмаёмасці В. П. Мацюшэўскі лічыць: толькі праз Гаспадарчы суд. Савет Кантрольнай палаты рэкамендуе Саўміну разабрацца з уласнасцю дзяржавы, якая «сплыла» ў іншыя формы. Не ведаю, можа з гэтага што і атрымаецца. Ва ўсякім разе, мы праінфармуем чытачоў. Але...

Модная зараз тэорыя: не трэба ва ўсё гэта лезці, маўляў, ідзе нармальны працэс пераразмеркавання ўласнасці, накаплення буйных капіталаў, а без гэтага рынку не будзе і г. д. Ну, гэта, прама скажам, не навіна, яшчэ К. Маркс гаварыў, што «за кожным буйным капіталам стаіць злачынства». Класіка не абвергнеш, але як сумясціць марксаў пастулат з нашым імкненнем будаваць прававую дзяржаву?

Хто мне гэта растлумачыць, буду вельмі ўдзячны.

Сяргей ШАЎЦОЎ.

У БЕЛАРУСАЎ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ



«Я ўсё маленства хадзіў у лапцах, а цяпер езджу на «мерседэсе»»

Усе гады разам з заняпадам беларускай культуры і мовы ішло пагаршэнне эканамічнага становішча Беластоцкага рэгіёна. Ніколі гэты край не быў прамыслова развітым — пераважна сельская гаспадарка. [illegible] «сацыялістычнай» Польшчы давяла беларускую вёску да жабрацкага стану.

Таму было вельмі прыемна даведацца, што сярод беларусаў ёсць бізнесмены, якія не гоняцца за высокімі даходамі, а падымаюць мэтанакіравана вёску, не адракаючыся ад таго, з чаго выйшлі.

«Я ўсё маленства хадзіў у лапцах, пасвіў кароў, а цяпер езджу на лепшым у свеце «мерседэсе», — пачынае гаворку аб сваім жыцці дырэктар фірмы «Пранар» з Нарвы Сяргей Мартынюк.

У маладосці працаваў сакратаром камсамола на заводзе, потым пацягнула ў вёску. [illegible]

«Я часта езджу па Беларусі, гляджу, як будуюць сацыялізм, потым мне гэта надакучыла і я вырашыў адкрыць невялікі кааператыў па вырабу помнікаў», — кажа Мартынюк і пералічвае, што ён мае цяпер.

Па шматлікіх вёсках раскіданы яго 18 магазінаў, якія абсталяваны па апошняму слову тэхнікі. Непасрэдна ў Нарве мае 2 заводы будаўнічых матэрыялаў і 1 у Беластоку, пяць бензазапраўачных станцый. Акрамя таго, некалькі складоў аптовага гандлю.

«Пранар» — афіцыяльны дылер Мінскага трактарнага завода. Зараз нашы рабочыя буду[юць] у Нарве зборачную лінію, хутка ў гэтым глухім краю будзе выпускацца да тысячы трактароў у год.

Актыўна гандлюе з Беларуссю. [illegible] — кажа бізнесмен Сяргей Мартынюк.

[illegible] «Агрбізнесмен-91» атрымаў дырэктар фірмы «Пранар» з Нарвы.

[illegible]

«Хто гаворыць, што беларусы дрэнна жывуць, — кажа Мартынюк, — няпраўда. Як кажуць, хто як падсеў, так і жыве. Не толькі беларусам дрэнна. Правы мы маем такія ж, а што культуру патрэбна ўмацоўваць — гэта праўда. Тут павінна дапамагчы Беларусь і тыя ж культурныя дзеячы павінны сабрацца разам і вырашыць, як ратавацца.

Г. БАБКІН. (РІД).
Фота РІД.



ЗАКОН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
Аб калектыўных дагаворах і пагадненнях

Гэты Закон вызначае прававыя асновы распрацоўкі, заключэння і выканання калектыўных дагавораў і пагадненняў у мэтах садзейнічання рэгуляванню працоўных адносін і ўзгадненню сацыяльна-эканамічных інтарэсаў работнікаў і наймальнікаў.

Артыкул 1. Калектыўны дагавор

Калектыўны дагавор — лакальны нарматыўны акт, які рэгулюе працоўныя і сацыяльна-эканамічныя адносіны паміж наймальнікам і працуючымі ў яго работнікамі.

Калектыўныя дагаворы могуць заключацца на прадпрыемствах, ва ўстановах і ў арганізацыях незалежна ад форм уласнасці і гаспадарання, у іх адасобленых падраздзяленнях (па пытаннях, якія адносяцца да кампетэнцыі гэтых падраздзяленняў), а таксама ў прадпрымальнікаў, якія ажыццяўляюць сваю дзейнасць без утварэння юрыдычнай асобы.

Артыкул 2. Пагадненне

Пагадненне — нарматыўны акт, які змяшчае абавязацельствы па ўстанаўленню ўмоў працы, занятасці і сацыяльных гарантый для работнікаў вызначанай прафесіі, галіны, тэрыторыі.

Пагадненні могуць заключацца на рэспубліканскім (генеральнае пагадненне), галіновым (тарыфнае пагадненне) і мясцовым (мясцовае пагадненне) узроўнях.

Пагадненні па дамоўленасці бакоў могуць быць двухбаковымі і шматбаковымі.

Артыкул 3. Асноўныя прынцыпы заключэння калектыўнага дагавора, пагаднення

Асноўнымі прынцыпамі заключэння калектыўнага дагавора, пагаднення з'яўляюцца:

сацыяльнае партнёрства;

раўнапраўе бакоў;

абавязковасць вядзення калектыўных перагавораў, калі адзін з бакоў выступае з такой прапановай;

улік рэальных магчымасцей матэрыяльнага, вытворчага і фінансавага забеспячэння прымаемых абавязацельстваў.

Артыкул 4. Суадносіны паміж заканадаўствам, калектыўным дагаворам і пагадненнямі

Умовы калектыўнага дагавора, пагаднення, якія пагаршаюць становішча работнікаў у параўнанні з дзеючым заканадаўствам, з'яўляюцца несапраўднымі.

Калектыўны дагавор у параўнанні з пагадненнямі, мясцовае пагадненне — з тарыфнымі і генеральным, тарыфныя пагадненні — з генеральным могуць змяшчаць больш ільготныя працоўныя і сацыяльна-эканамічныя ўмовы для работнікаў.

Артыкул 5. Бакі калектыўнага дагавора, пагаднення

Бакамі калектыўнага дагавора з'яўляюцца прафсаюз (прафсаюзы) або іншы орган, якія прадстаўляюць інтарэсы работнікаў, і наймальнік або ўпаўнаважаны ім прадстаўнік.

Калі інтарэсы работнікаў, якія працуюць у наймальніка, прадстаўляюць некалькі прафсаюзаў, бокам калектыўнага дагавора можа быць:

1) кожны з іх ад імя аб'яднаных у ім работнікаў;

2) прафсаюз, што аб'ядноўвае большасць працуючых у дадзенага наймальніка работнікаў ці мае найбольшую колькасць членаў і якому гэта права добраахвотна прадастаўлена астатнімі прафсаюзамі;

3) сумесны орган, што добраахвотна створаны гэтымі прафсаюзамі.

У выпадку, калі ў наймальніка працуе больш за 50 працэнтаў работнікаў — нячленаў прафсаюзаў, ад імя гэтых работнікаў бокам калектыўнага дагавора можа быць орган, які ствараецца імі.

Бакамі пагадненняў могуць быць:

на рэспубліканскім узроўні — рэспубліканскія аб'яднанні адпаведна прафсаюзаў і наймальнікаў, а таксама Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь;

на галіновым узроўні — адпаведныя прафсаюзы (іх аб'яднанні) і аб'яднанні наймальнікаў, а таксама адпаведныя органы дзяржаўнага кіравання;

на мясцовым узроўні — адпаведныя прафсаюзы (іх аб'яднанні) і наймальнікі (іх аб'яднанні), а таксама мясцовыя органы выканаўчай улады.

Прафсаюзы (іх аб'яднанні) не маюць права патрабаваць ад органаў выканаўчай улады, якія не з'яўляюцца наймальнікамі (або прадстаўнікамі наймальнікаў), заключэння з імі пагадненняў.

Не дапускаецца заключэнне калектыўных дагавораў і пагадненняў ад імя работнікаў арганізацыямі або органамі, якія створаны або фінансуюцца наймальнікамі, органамі дзяржаўнай улады і кіравання, палітычнымі партыямі, а таксама грамадскімі аб'яднаннямі, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

Артыкул 6. Змест калектыўнага дагавора

Змест калектыўнага дагавора вызначаецца бакамі ў межах іх кампетэнцыі, а таксама заканадаўчымі актамі ў прадугледжаных імі выпадках.

Калектыўны дагавор можа змяшчаць палажэнні аб:

арганізацыі працы і павышэнні эфектыўнасці вытворчасці;

нарміраванні, формах; сістэмах аплаты працы, іншых відах даходаў работнікаў;

размерах тарыфных ставак і службовых акладаў, даплат і надбавак да іх;

індэксацыі заработнай платы (даходаў);

працягласці рабочага часу і часу адпачынку;

стварэнні здаровых і бяспечных умоў працы, паляпшэнні аховы здароўя, гарантыях медыцынскага страхавання членаў працоўнага калектыву і іх сем'яў, ахове навакольнага асяроддзя;

заключэнні і скасаванні працоўных дагавораў;

забеспячэнні занятасці, падрыхтоўцы, павышэнні кваліфікацыі, перападрыхтоўцы, працаўладкаванні вызваляемых работнікаў;

рэгуляванні ўнутранага працоўнага распарадку і дысцыпліны працы;

будаўніцтве, утрыманні і размеркаванні жылля, аб'ектаў сацыяльна-культурнага прызначэння;

арганізацыі санаторна-курортнага лячэння і адпачынку працоўных і членаў іх сем'яў;

прадастаўленні дадатковых ільгот мнагадзетным і няпоўным сем'ям, сем'ям, якія выхоўваюць дзяцей-інвалідаў;

паляпшэнні ўмоў жыцця ветэранаў, інвалідаў і пенсіянераў, якія працуюць або працавалі ў наймальніка;

стварэнні ўмоў для павышэння культурнага ўзроўню і фізічнага ўдасканальвання работнікаў;

стварэнні матэрыяльных умоў і ўстанаўленні дадатковых гарантый дзейнасці прафсаюзаў;

умовах для прадухілення працоўных канфліктаў, забастовак, масавых звальненняў;

адказнасці бакоў за невыкананне калектыўнага дагавора;

гарантыях сацыяльна-эканамічных правоў работнікаў пры раздзяржаўленні і прыватызацыі;

адказнасці наймальніка за шкоду, якая прычынена здароўю работнікаў;

іншых працоўных і сацыяльна-эканамічных умовах.

Калектыўны дагавор можа мець дадаткі, якія з'яўляюцца яго неад'емнай састаўной часткай.

Артыкул 7. Змест пагадненняў

Змест пагадненняў вызначаецца бакамі ў межах іх кампетэнцыі.

Генеральнае пагадненне можа змяшчаць палажэнні аб:

развіцці сацыяльнага партнёрства і супрацоўніцтва, садзейнічанні заключэнню калектыўных дагавораў, папярэджанні працоўных канфліктаў і забастовак, забароне масавых звальненняў;

асноўных крытэрыях жыццёвага ўзроўню работнікаў і членаў іх сем'яў, у тым ліку аб устанаўленні мінімальнага спажывецкага бюджэту, размераў мінімальнай заработнай платы, пенсій, грашовых дапамог, стыпендый;

устанаўленні дзяржаўных рознічных цэн на асноўныя харчовыя і прамысловыя тавары першай неабходнасці, тарыфаў на камунальныя і бытавыя паслугі;

заработнай плаце работнікаў прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый, якія фінансуюцца з бюджэту, грашовых дапамогах, стыпендыях, пенсіях, кампенсацыйных выплатах у залежнасці ад росту цэн у параўнанні з устаноўленым мінімумам;

забеспячэнні занятасці;

паляпшэнні бытавога абслугоўвання, умоў для адпачынку, заняткаў самадзейнай творчасцю, фізічнай культурай і спортам работнікаў і членаў іх сем'яў;

ахове працы і навакольнага асяроддзя;

іншых працоўных і сацыяльна-эканамічных умовах.

Тарыфныя і мясцовыя пагадненні могуць змяшчаць сацыяльныя гарантыі працоўным у залежнасці ад асаблівасцей галіны або рэгіёна па пытаннях арганізацыі, умоў, аплаты працы, заключэння і скасавання працоўных дагавораў, захавання інтарэсаў працоўных пры правядзенні прыватызацыі і іншае.

Артыкул 8. Сфера дзеяння калектыўнага дагавора, пагаднення

Калектыўны дагавор распаўсюджваецца на наймальніка і ўсіх работнікаў, ад імя якіх ён заключаны.

Сфера дзеяння пагаднення вызначаецца бакамі ў межах іх паўнамоцтваў.

Артыкул 9. Форма калектыўнага дагавора, пагаднення

Калектыўны дагавор, пагадненне заключаюцца ў пісьмовай форме.

Артыкул 10. Тэрмін дзеяння калектыўнага дагавора, пагаднення

Калектыўны дагавор, пагадненне заключаюцца на тэрмін, які вызначаюць бакі, але не менш чым на адзін год і не больш чым на тры гады.

Калектыўны дагавор, пагадненне ўступаюць у сілу з моманту падпісання або з дня, які ўстанаўліваецца бакамі, і дзейнічаюць да заключэння новых, калі ў іх не прадугледжана іншае.

У выпадку рэарганізацыі прадпрыемства, установы, арганізацыі або змянення ўласніка калектыўны дагавор захоўвае сваё дзеянне на працягу тэрміну, на які ён заключаны, калі бакі не прынялі іншага рашэння.

Артыкул 11. Калектыўныя перагаворы

Кожны з бакоў не раней чым за чатыры месяцы да заканчэння тэрміну дзеяння калектыўнага дагавора, пагаднення або ў вызначаны ў іх тэрмін мае права накіраваць пісьмовае патрабаванне аб пачатку перагавораў другому боку, які абавязаны іх пачаць у сямідзённы тэрмін.

Для вядзення калектыўных перагавораў бакі на раўнапраўнай аснове ствараюць камісію з упаўнаважаных прадстаўнікоў. Склад камісіі, тэрміны і месца правядзення перагавораў вызначаюцца бакамі.

Прадстаўнікі бакоў павінны мець дакумент, у якім пацверджаны іх паўнамоцтвы.

Бакі не маюць права спыніць перагаворы ў аднабаковым парадку.

Прадстаўнікі бакоў маюць права на гарантыі, прадугледжаныя заканадаўствам і калектыўным дагаворам, пагадненнем.

Наймальнікі, іх аб'яднанні, адпаведныя дзяржаўныя органы кіравання абавязаны прадастаўляць інфармацыю, якая неабходна для вядзення перагавораў. Удзельнікі перагавораў не маюць права выдаваць звесткі, якія з'яўляюцца дзяржаўнай або камерцыйнай тайнай. Асобы, якія выдаюць такія звесткі, прыцягваюцца да адказнасці ў адпаведнасці з заканадаўствам.

Іншыя пытанні вядзення перагавораў вызначаюцца бакамі.

Артыкул 12. Абмеркаванне праектаў калектыўнага дагавора, пагаднення

Праекты калектыўнага дагавора, пагаднення абмяркоўваюцца бакамі ў вызначаным імі парадку.

Праекты калектыўнага дагавора, пагаднення могуць публікавацца ў друку.

Артыкул 13. Падпісанне і рэгістрацыя калектыўнага дагавора, пагаднення

Калектыўны дагавор, пагадненне падпісваюцца ўпаўнаважанымі прадстаўнікамі бакоў. Пры гэтым павінна быць падпісана кожная старонка калектыўнага дагавора, пагаднення.

Падпісаныя калектыўны дагавор, пагадненне бакі могуць рэгістраваць у парадку, вызначаным Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 14. Азнаямленне работнікаў з дзеючымі калектыўнымі дагаворамі, пагадненнямі

Усе работнікі, у тым ліку ўпершыню прынятыя, павінны быць азнаёмлены наймальнікам з дзеючымі калектыўнымі дагаворамі і пагадненнямі.

Артыкул 15. Змяненні і дапаўненні калектыўнага дагавора, пагаднення

Змяненні і дапаўненні калектыўнага дагавора, пагаднення ўносяцца ў вызначаным імі парадку.

Артыкул 16. Вырашэнне рознагалоссяў пры заключэнні, змяненні, выкананні або спыненні калектыўнага дагавора, пагаднення

Рознагалоссі, якія ўзнікаюць па пытаннях заключэння, змянення, выканання або спынення калектыўнага дагавора, пагаднення, вырашаюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам.

Артыкул 17. Інфармаванне аб выкананні калектыўнага дагавора, пагаднення

Аб выкананні калектыўнага дагавора, пагаднення ў парадку і тэрміны, якія ў іх вызначаны, але не радзей аднаго разу ў паўгода, інфармуюцца работнікі, ад імя якіх яны заключаны.

Артыкул 18. Кантроль за выкананнем калектыўнага дагавора, пагаднення

Кантроль за выкананнем калектыўнага дагавора, пагаднення ажыццяўляецца бакамі, а таксама дзяржаўнымі органамі нагляду і кантролю за выкананнем заканадаўства.

Артыкул 19. Адказнасць бакоў за невыкананне гэтага Закона і калектыўнага дагавора, пагаднення

За невыкананне гэтага Закона і абавязкаў, прадугледжаных калектыўным дагаворам, пагадненнем, бакі нясуць адказнасць у адпаведнасці з заканадаўствам, а таксама калектыўным дагаворам, пагадненнем.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь
С. ШУШКЕВІЧ.

24 лістапада 1992 г. г. Мінск.

Пастанова Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб увядзенні ў дзеянне Закона Рэспублікі Беларусь «Аб калектыўных дагаворах і пагадненнях»

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Увесці ў дзеянне Закон Рэспублікі Беларусь «Аб калектыўных дагаворах і пагадненнях» у месячны тэрмін з моманту прыняцця.

2. Да прывядзення заканадаўства Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Законам акты заканадаўства прымяняюцца ў той частцы, што не супярэчыць гэтаму Закону.

3. Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь у трохмесячны тэрмін:

унесці ў Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь прапановы аб прывядзенні дзеючых заканадаўчых актаў у адпаведнасць з гэтым Законам;

прывесці рашэнні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Законам.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь
С. ШУШКЕВІЧ.

24 лістапада 1992 г. г. Мінск.

АСАБІСТАЕ

НА СЯМІ ВЯТРАХ

ЦІ ЗДОЛЕЕ БЕЛАРУСЬ АВАЛОДАЦЬ ФОРМУЛАЙ ДОБРАСУСЕДСТВА?

ЗАМЕСТ ПРАЛОГА

Шмат хто паспяшаўся адразу адкінуць інфармацыю пра антырасійскія заявы, якія нібыта прагучалі падчас нядаўняга візіту ў Мінск польскага прэм'ера Х. Сухоцкай, як недарэчнасць, нявінную агаворку альбо нават правакацыю з боку пэўных сродкаў масавай інфармацыі. МЗС Беларусі нават палічыў за лепшае выступіць з афіцыяльным абвяржэннем, усім сваім аўтарытэтам засведчыўшы, што пані Х. Сухоцкая аніякіх антырасійскіх заяў у Мінску не рабіла. Абвінавачванні былі зняты, справу нібыта закрылі. І мала хто заўважыў тады (а беларускі друк увогуле абышоў здарэнне маўчаннем), што карані гэтай гісторыі залягаюць значна глыбей. Што інцыдэнт крануў саму сутнасць нацыянальнай знешняй палітыкі Беларусі.

I.

З даўніх часоў сярод людзей нашых ходзіць прыказка: «Не купі двара, а купі суседа». Перш чым паставіць новы дом, заўсёды патурбуешся — а хто будзе тваім суседам? Дзяржавы, як людзі, і не менш, чым людзям, дзяржавам патрэбна добрасуседства. Ёсць паразуменне з суседзямі, спакойна на межах — тады і ў дзяржаве можна ўсё на спакойны лад рабіць. І перад незалежнай Беларуссю паўстала цяпер задача заваёўваць на свой бок суседзяў, усталёўваць добрасуседскія сувязі з тымі краінамі, якія маюць агульную мяжу з намі. Але ж ці гатова да гэтага сама Беларусь? Наколькі яе цяперашнія лідэры ўсвядомілі прыярытэтнасць добрасуседства, як яны рэалізуюць гэта ў знешнепалітычнай практыцы?

Па ўсім відаць, не зусім і не лепшым чынам.

Хаатычная знешняя палітыка, якая, хутчэй, складаецца з канфліктуючых імпульсаў двух-трох яе «галоўных архітэктараў», асабістых амбіцый, чым адпавядае аб'ектыўным нацыянальным інтарэсам Беларусі, — усё гэта прыводзіць да непрагляднай блытаніны і ў адносінах з дзяржавамі-суседзямі. Замест іерархіі прыярытэтаў, дакладна вызначанай палітыкі ў кожным з пяці напрамкаў — Расія, Польшча, Літва, Латвія, Украіна, у залежнасці ад спецыфікі кожнай з пяці суседніх дзяржаў, на самых высокіх узроўнях — бездапаможныя размовы пра роўнае стаўленне да ўсіх, пра адсутнасць усялякіх пераваг і выключэнняў. Каго б гэта ні датычыла.

Замест таго каб агледзецца навокал, нашы палітыкі і ўрадавыя дзеячы шукаюць партнёраў за сінімі марамі.

Добрасуседства, трывалыя адносіны ўзаемапавагі і ўзаемаразумення з усімі суседзямі — імператыў знешняй палітыкі Беларусі. Гэта бясспрэчна. Але мэта не можа быць дасягнута шляхам штучнага нівеліравання. Тут нельга дзейнічаць на адзін капыл, да кожнага суседа павінен быць індывідуальны падыход, у залежнасці ад яго ўдзельнай вагі на шалях беларускай палітыкі. Нас жа цягне няўмольная сіла інерцыі камуністычнага эгалітарызму.

У аснове формулы добрасуседства ляжыць усведамленне кардынальных перамен у посткамуністычнай Усходняй Еўропе і месца Беларусі ў сістэме каардынат еўрапейскай і сусветнай геапалітыкі. Чым з'яўлялася знешнепалітычнае акружэнне Беларусі да таго, як былі зруйнаваны адзін за адным камуністычныя рэжымы Усходняй Еўропы? Адзіны ўсярэднены, безаблічны фон камуністычнага інтэрнацыяналізму, праз які ледзь-ледзь праглядвалі адметныя рысы нацыянальных інтарэсаў той жа Польшчы ці Латвіі.

Беларусь як частка вялікай дзяржавы была пазбаўлена сваёй знешняй палітыкі. Што ўяўляе сабой знешнепалітычнае акружэнне Беларусі цяпер? Найскладанейшую камбінацыю з нацыянальных інтарэсаў і палітычных памкненняў суседніх дзяржаў, якія, відавочна, далёка не заўсёды ляжаць у адной плоскасці і зусім не абавязкова супадаюць з нацыянальнымі інтарэсамі самой Беларусі. Своеасаблівы паралелаграм сіл. Вось чаму мэта дасягнення добрасуседства выходзіць за межы двухбаковых адносін Беларусі з кожнай з пяці дзяржаў. Яна вызначаецца, па-першае, раўнавагай ці гармоніяй інтарэсаў усіх суб'ектаў у дачыненні да Беларусі, і па-другое — гэтыя інтарэсы павінны быць суаднесены з нацыянальнымі інтарэсамі самой Беларусі. Праблема добрасуседства — гэта праблема прапорцый, суадносін, балансу сіл і інтарэсаў. Нельга, напрыклад, «перагружаць» двухбаковыя адносіны Беларусі на пэўных напрамках, бо тым самым мы рызыкуем ссунуць цэнтр цяжару ў нашым знешнепалітычным акружэнні да небяспечнай рысы. А значыць, перакрэсліць агульную перспектыву добрасуседства.

Перанясёмся цяпер ад абстракцый на грунт сучасных рэальнасцей. Разам з суверэнітэтам Беларусь як незалежная дзяржава вярнула сабе традыцыйнае становішча ў цэнтры Усходняй Еўропы, на памежжы дзвюх рэлігійных культур — дзяржаўнага польскага каталіцызму і рускага праваслаўя. На працягу стагоддзяў, як вядома, Беларусь ляжала на перакрыжаванні вялікадзяржаўных амбіцый польскіх каралёў і маскоўскіх цароў і, як ваенны трафей ці набытак палітычнай змовы, пераходзіла з рук у рукі.

Менавіта сіла гістарычных і культурных традыцый абумоўлівае тое, што аднаўленая Польшча ўсё больш настойліва звяртае свой позірк у бок тых беларускіх зямель — «крэсаў усходніх», якія калісьці належалі польскай дзяржаве. І калі афіцыяльная Варшава не дае падстаў сцвярджаць аб экспансіянісцкіх планах Польшчы (за выключэннем вытрыманых у гэтым духу асобных артыкулаў у польскай прэсе. — **А. М.**) у дачыненні да Беларусі, то на перадзел сфер эканамічнага ўплыву, нарошчванне сваёй прысутнасці ў эканоміцы нашай рэспублікі яна прэтэндуе адкрыта. Гэта станоўчая з'ява, улічваючы ненармальную гіперінтэграванасць беларускай эканомікі ў расійскую.

Але ёсць іншае, тое, што тычыцца рэлігіі і культуры. Цяжка сумясціць з паняццем грамадзянскага патрыятызму асобныя акцыі Саюза палякаў і яго філій. Адзіны факт — адкрыццё помніка салдатам і афіцэрам польскай «Арміі Краёвай» у вёсцы Стрыеўка Гродзенскага раёна пры маўклівай згодзе афіцыяльных улад. Ён паказвае, наколькі рэальная небяспека «паўзучай паланізацыі», асабліва на Гродзеншчыне.

У гэтым кантэксце адраджэнне традыцыйнага саперніцтва паміж Польшчай і Расіяй за сферы ўплыву на Беларусі, сутыкненне інтарэсаў дзвюх дзяржаў становіцца непазбежным. Менавіта гэты канфлікт інтарэсаў і праглядвае, нягледзячы на ўсе поліатывы афіцыяльных заяў, праз абставіны візіту ў Мінск прэм'ера Польшчы Х. Сухоцкай.

Пагодзімся, што пані Х. Сухоцкая асабіста не рабіла ніякіх заяў наконт «заклапочанасці Польшчы» развіццём беларуска-расійскіх адносін. Дапусцім таксама, што ў тым скандальным артыкуле М. Юсіна ў «Известиях» з абвінавачваннямі польскага прэм'ера загаварыла дзяржаўная расійская рэўнасць. Загаварыла без належнага такту і павагі. Але па сутнасці гэта нічога не мяняе. Высвятленне дэталей аднаго здарэння падчас афіцыяльнага візіту ў Мінск не можа адмяніць агульную тэндэнцыю, што прыводзіць да калізіі інтарэсаў Расіі і Польшчы на Беларусі.

Словы аб заклапочанасці Польшчы ўсё ж былі сказаны падчас візіту — калі не прэм'ерам, дык, дакладна, шэфам кабінета Савета Міністраў Польшчы Янам Марыяй Ракітай — узыходзячай зоркай польскай палітыкі. Прынамсі, заяву Я. Ракіты засведчыла і польская прэса («Рэч Паспаліта», 19.11.92). Ды і выказванні самой пані Х. Сухоцкай, паводле інфармацыі ПАП, пасля вяртання ў Варшаву мала чым па сутнасці адрозніваліся ад таго, пра што пісалі «Известия». Пажаданне польскага прэм'ера, каб «Беларусь была поўнасцю суверэннай дзяржавай», пагадзіцеся, можна палічыць двухсэнсавым. Уявіце сабе, што такая фраза прагучала б у Варшаве з вуснаў нашых лідэраў у дачыненні да Польшчы?! Тым больш, наш суверэнітэт абумоўліваюць узроўнем беларуска-расійскіх адносін?! Гэта, у рэшце рэшт, справа самой Беларусі вызначаць, з кім з суседзяў і на якім узроўні падтрымліваць адносіны.

З другога боку, нічога заганнага няма і ў тым, што лідэры Польшчы падкрэсліваюць: беларуска-польскія адносіны патрабуюць сур'ёзнай карэкціроўкі, іх патрэбна неадкладна прывесці ў адпаведнасць з новымі палітычнымі і эканамічнымі рэальнасцямі. Прэтэнзіі Польшчы на больш важкі статус у беларускіх справах таксама не могуць выклікаць прынцыповых пярэчанняў. Гэта натуральнае імкненне кожнай дзяржавы, якая дбае аб сваім міжнародным аўтарытэце, нацыянальным бізнесе і культуры. Менавіта ад Польшчы зыходзяць цяпер самыя моцныя імпульсы на перадыслакацыю сіл і ўплыву ў знешнепалітычным акружэнні Беларусі.

Задача беларускага кіраўніцтва не ў тым, каб адштурхнуць ці нейтралізаваць гэтае імкненне, а ў тым, каб абмежаваць яго рамкамі ўласных нацыянальных інтарэсаў. Каб не атрымалася, як у той прымаўцы: «Суседу дагадзі — сябе абгададзі».

Анатоль МАЙСЕНЯ,
выканаўчы прэзідэнт Нацыянальнага цэнтра стратэгічных ініцыятыў «Усход—Захад».

РОЗГАЛАС

КДБ ПЕРАМАГАЕ. АЛЕ ХТО ВЫЙГРАЕ?..

ВАЛЮТНЫ АГЛЯД

ДОЛАР: ЗАЦІШША ПЕРАД БУРАЙ?

Мінулы тыдзень на валютным рынку характарызаваўся пэўнай стабілізацыяй пры моцнай унутранай напружанасці сітуацыі. Долар павольна, але ўпэўнена рос да той рысы, з якой спіхнулі яго сваімі «разборкамі» расійскія з'езд і прэзідэнт. Заўчора ён з гонарам дасягнуў лічбы 485 пры скупцы. А вось з продажам здарылася забаўная і паказальная рэч: у нядзелю долар на рынку ў Мінску можна было купіць за 495, а дзе-нідзе нават за 492 рублі. Такая маленькая розніца паміж продажам і купляй, здаецца амаль неверагоднай. І красамоўна сведчыць як аб развітасці і гнуткасці валютнага рынку ў Мінску, так і аб поўнай свабодзе дзеянняў нашых налютчыкаў. Бо ў Маскве, напрыклад, дзе валютчыкаў няўдала спрабуюць зацугляць рознымі ўказамі, пры куплі долара за 440—450 яго прадаюць за 480—490 рублёў (плата за рызыку!).

Даўно, дарэчы, пара зразумець, што долар у Мінску і долар у Маскве, як кажуць французы, «дзве вялікія розніцы». Безумоўна, адным з галоўных фактараў, які фарміруе мінскі рыначны курс долара, з'яўляецца нязменна высокія лічбы яго скупкі камерцыйнымі банкамі, найперш — банкам «Беларусь», які вось ужо тры тыдні пры ўсіх катаклізмах трымае яго на ўзроўні 505 (пры трох працэнтах камісійных на рукі атрымліваецца амаль 490). Другі фактар — наяўнасць «зайчыкаў», якія разам з расійскімі рублямі павялічваюць колькасць грошай на Беларусі, што, натуральна, павышае курс долара.

Дарэчы, аб «зайчыках». Як вядома, пры абмене іх на расійскія рублі Нацыянальны банк Беларусі бярэ сабе невядома за што ажно 30 працэнтаў. Нядаўнія абурэнні дэпутатаў Вярхоўнага Савета гэтым фактам выглядалі, хоць і справядлівымі, але дарэмнымі. Бо толькі самы неразумны недарэка панясе аддаваць свае кроўныя 30 працэнтаў, у той час калі можна абмяняць расійскія грошы на рынку па курсу 1:1, і пры гэтым табе ад душы скажуць дзякуй. Увогуле, колькасць жадаючых атрымаць расійскія рублі штодзённа павялічваецца пры адсутнасці прапаноў па зваротнаму абмену, што прымушае канстатаваць небяспечную для беларускіх грошай тэндэнцыю. Пакуль што курс трымаецца 1:1, але відавочна, што абяцаныя прэм'ерам Беларусі суадносіны (за расійскі рубель 50—60 беларускіх капеек) мала рэальныя ў бліжэйшай перспектыве.

Віталь ЦАГАНКОЎ.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

пра ацэнку кіруемага ім прадпрыемства ў Беларусі, толькі і спытаў, чаму КДБ яшчэ да дзяржаўнай рэгістрацыі СП не супраціўляўся. Бо поўную інфармацыю аб ствараемых сумесных прадпрыемствах КДБ мае яшчэ да іх рэгістрацыі. Адказаць на гэтае пытанне я не змог. Больш таго, інфармаванасць гэтага ведамства іншы раз здзіўляе.

На агульным сходзе работнікаў завода, які адбыўся пасля таго, як з'явіліся публікацыі, рабочыя настойліва цікавіліся, якія гэта яшчэ «іншыя службовыя асобы» лічацца на іх прадпрыемстве. Знайсці адказ не ўдалося, таму што такіх асоб проста няма.

Цяпер пра членства дырэктара МІЗа і аўтара ў сумесным прадпрыемстве. Прабачце! Ва ўстаноўчых дакументах дакладна запісана, што ўдзельнікамі СП з'яўляюцца МІЗ і «Сандвік». Ніякіх фізічных асоб! Што датычыцца С. Векшы і А. Канановіча, то яны сапраўды ўваходзяць у праўленне «Сандвік Бісоў». У даным выпадку гэта зусім розныя рэчы. Але тая «памылачка», якая гучыць у «Звяздзе», вельмі нагадвае памылку з коскай у вядомай фразе: «Караць нельга памілаваць». Як паставіш коску, такі сэнс і атрымаеш.

Паважаныя спецыялісты КДБ ці то зноў памыліліся, ці то проста падтасоўваюць факты. Праўленне сумесных прадпрыемстваў з'яўляецца толькі органам кіравання. Яго члены не атрымліваюць ад сумеснага прадпрыемства за сваю працу ўзнагарод, за выключэннем кампенсацыі фактычна панесеных затрат. Інакш кажучы, калі трэба ехаць у камандзіроўку, дык СП аплаціць членам праўлення камандзіровачныя расходы, прычым строга па дакументах і па дзяржаўных нормах. Члены праўлення павінны абараняць інтарэсы тых арганізацый, якія іх назначылі. Адпаведна і арганізацыі зацікаўлены назначыць найбольш кампетэнтных асоб. Гэта вядома многім. Аўтару неаднаразова даводзілася расказваць гэта на лекцыях, у тым ліку перад пракурорамі, у школе міліцыі. Але, відаць, спецыялісты КДБ не маюць патрэбы ні ў якіх занятках. Бо яны вельмі здольлі разабрацца ў генетыцы, медыцыне, літаратуры і іншых дастаткова спецыфічных пытаннях.

Дык чаму ж дырэктар завода, дарэчы, выбраны працоўным калектывам, не можа быць членам праўлення? Ён што, самы некампетэнтны, не можа адстойваць інтарэсы завода? Тады хто павінен быць адказным за эфектыўнасць дзейнасці СП, куды ўкладзены капіталы МІЗа? Мне якраз здавалася, што найвышэйшая безадказнасць — укласці сродкі ў якое-небудзь мерапрыемства і адысці ўбок, не дамагаючыся выніку. Гэта нам ой як знаёма. Калі хочаш быць сумленным, так і рабі? Прабачце, што шмат пытанняў. Проста губляюся ў здагадках.

Я таксама з'яўляюся членам праўлення «Сандвік Бісоў» ад МІЗа. Усяго ў праўленні СП 5 чалавек, у тым ліку тры члены праўлення ад фірмы «Сандвік».

У 1991 годзе я працаваў галоўным спецыялістам і займаўся рэгістрацыяй сумесных прадпрыемстваў. Дакументы практычна ўсіх сумесных прадпрыемстваў, зарэгістраваных у 1991 г., прайшлі праз мае рукі. Шмат даводзілася прымушаць перарабляць устаноўчыя дакументы, растлумачваць іх недахопы, удзельнічаць у перамовах з замежнымі партнёрамі. Дакументы «Сандвік Бісоў» перарабляць не было неабходнасці. Яны былі ў поўным парадку. Адчуваўся вялікі вопыт работы фірмы «Сандвік» у СССР. А вось спецыялістам МІЗа давялося даць кансультацыі па некаторых пытаннях. Сумеснае прадпрыемства было зарэгістравана 9 красавіка 1991 года.

Неўзабаве, натуральна, у Мінск прыехалі шведы праводзіць першае пасяджэнне праўлення. У іх узнікалі пытанні ў сувязі з будучымі змяненнямі ў заканадаўстве аб замежных інвестыцыях. У такіх выпадках Дзяржзнешэканомсувязь накіроўвае свайго спецыяліста. Ім аказаўся я, таму што пастаянна працаваў над праектам адпаведнага закона. Дарэчы, Закон «Аб замежных інвестыцыях на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь» быў прыняты 14 лістапада 1991 года.

Адказы, відаць, задаволілі ўсіх прысутных, і мне прапанавалі стаць членам праўлення. Я адмовіўся, спаслаўшыся на забарону кіраўніцтва. Аднак МІЗ афіцыяльна звярнуўся да майго кіраўніцтва. Зварот быў калегіяльна разгледжаны ў Дзяржзнешэканомсувязі, і мне было дазволена ў парадку выключэння стаць членам праўлення «Сандвік Бісоў». Падставай для такога рашэння стала тое, што СП можа служыць эталонам для іншых і веданне яго праблем знутры дазволіць зрабіць заканадаўчую базу ў рэспубліцы больш дасканалай. Дарэчы, ці варта КДБ так доўга маўчаць, а праз год рабіць выгляд, што выкрылі злачынцу. Бо яны былі і ў гэтым выпадку выдатна інфармаваны з самага пачатку.

Я і сёння ўдзячны тым шведскім спецыялістам, якія, апіраючыся на свой вопыт, сусветную практыку, бясплатна дапамагалі працаваць над беларускім заканадаўствам. І шкадую, што больш такой магчымасці не будзе. Карыстаючыся правам выхаду з праўлення СП у любы момант, я гэта зрабіў. Цяпер давядзецца кіравацца тэарэтычнымі вывадамі... Ды няхай. У рэшце рэшт важней дагадзіць КДБ, а карысць — каму яна патрэбна!

Вось такая гісторыя. КДБ перамагае, хоць і шукае чорную кошку ў цёмным пакоі, калі яе там няма. КДБ і выйграе, таму што ніхто больш не можа выйграць ад таго, што добрае прадпрыемства распрацоўвае план згортвання дзейнасці. Пакуль што як запасны. А меркавалася ж далейшае развіццё, асваенне новай прадукцыі. Не будзем гаварыць, якую рэкламу фірма «Сандвік» можа зрабіць іншым замежным інвестарам аб клімаце для сумеснага прадпрымальніцтва ў Беларусі.

Прабачце за такія шматслоўныя тлумачэнні. Але ж усе добра ведаюць: каб запэцкаць, шмат не трэба. А вось адмываць...

Паверце, я не супраць дзяржаўнай бяспекі. Але дзяржаўная бяспека складаецца з бяспекі кожнага чалавека. Калі, прыкрываючыся высокімі словамі, чалавека ператвараюць у злачынцу, у нішто, дык дзяржава ад гэтага не мацнее.

Я не супраць супрацоўнікаў КДБ. Іх работа часта цяжкая і карпатлівая. Мне давялося ў 1980 г. «выконваць інтэрнацыянальны абавязак» у Афганістане. Побач працавалі спецыялісты з КДБ. І хоць цяпер пра тыя падзеі гавораць па-рознаму, я магу сцвярджаць, што сваю справу яны рабілі сумленна і часта па-геройску. Вось бы і цяперашнім таксама сумленна выконваць свой абавязак, а не імкнуцца падтасоўваць факты.

Я разумею, што апошнія словы наўрад ці зменяць адносіны да мяне з боку тых, хто рыхтаваў інфармацыю для прэсы. Да гэтага я і не імкнуўся. Калі пераважыць гонар мундзіра: Быў бы чалавек, а артыкул знойдзецца, дык ніякія словы не дапамогуць. Перамога ці выйгрыш любых сіл, любога ведамства гэта пройгрыш, калі прайграе чалавек, народ. Хочацца верыць, што мы ўжо ўсе дараслі да разумення гэтага.

Сяргей ВЕКША.



«ГУЛЬНЯ РУК — І НІЯКАГА МАХЛЯРСТВА?»

У нашым горадзе заўсёды хапала «напарстачнікаў» і іншых жулікаў, якія нажываюцца на людзях, што прагнуць грошай. А тут яшчэ з'явіліся «латарэйшчыкі», якія варожаць над скрынкамі са «шчаслівымі білетамі». Думаю, што гэта чарговае жульніцтва. А як вы лічыце?

Віктар МАРЦІЕВІЧ.
г. Мінск.

Гульня ў «латарэю» распаўсюджана цяпер у многіх месцах: на вакзалах, у пераходах станцый метро, у кааператыўных крамах. Сутнасць яе заключаецца ў наступным: «круп'е» прапануе цягнуць са сваёй скрынкі звычайныя латарэйныя білеты. У гульні ўдзельнічаюць 5 чалавек, пераможцам лічыцца той, хто выцягвае білет з самай вялікай апошняй лічбай латарэйнага нумара. Ён і «здымае банк». Стаўка ў гульні — 10 рублёў, прызавы фонд — 40 рублёў. Няцяжка падлічыць, што за адну гульню «круп'е» мае 10 рублёў чыстага прыбытку.

Зразумела, ніякіх падаткаў такі «круп'е» не плаціць, а між іншым, «латарэя» — надзвычай даходны бізнес. Мяркуйце самі: як правіла летам гэтае ігрышча пачынаецца ў поўдзень і заканчваецца недзе каля дзесяці гадзін, а цяпер пачынаецца а 9-ці раніцы і да 4-х дня, пакуль не сцямнее.

Гульня маланкавая: адна партыя працягваецца ў сярэднім каля 15 секунд. Такім чынам, «заработак» «круп'е» за адну гадзіну складае недзе 2.400 рублёў, ці ад 17.000 да 22.000 рублёў у дзень.

Штомесячную зарплату можаце падлічыць самі, зрабіўшы скідкі на адлічэнні на карысць рэкету. Як бачым, даходы ў «круп'е» цалкам канверсуемыя і сама меней удвая перавышаюць, напрыклад, зарплату служачага закусачнай «Макдональдс» дзе-небудзь у Нью-Йорку.

Што ж да жульніцтва і «падстаўных асоб» як гэта робіцца ў «напарстачнікаў», дык такога нашым карэспандэнтам не зафіксавана. Адным словам, «гульня рук — і ніякага махлярства».

ВЕДЫ НЕ МОГУЦЬ БЫЦЬ ЛІШНІМІ

Бачыла неяк у сваёй сяброўкі зялёныя кнігі «У свеце ісціны». Растлумачце, калі ласка: гэта што, яшчэ адна рэлігія ці вучэнне з прэтэнзіяй на самы верны шлях да шчасця?

С. АЗАРЭВІЧ.
г. Мінск.

Кнігі «У свеце ісціны», або веды, якія даліся ў адкрыцці Абд-ру-шыну, з'яўляюцца асновай міжнароднага руху Грааля, кіраўніцтва якога знаходзіцца ў пасяленні Грааля ў Фомпербергу. Рух Грааля — гэта не секта, не новая царква, гэта свабоднае аб'яднанне людзей, якія гатовы жыць дзеля ісціны.

Абд-ру-шын — псеўданім Оскара Эрнста Бернгарта, гэта імя таксама з'явілася яму ў адкрыцці. Заснавальнік новага руху доўгі час займаўся камерцыяй, але аднойчы вышэйшая мудрасць, якая наведала яго, змяніла яго жыццё. Ён быццам па загаду пачаў запісваць веды, якія адкрыліся яму. Абд-ру-шын быў высланы нацыстамі з Аўстрыі ў 1938 годзе, і памёр у канцы 41-га.

Мы ўжо ведаем носьбітаў патаемных ведаў — Мікалай і Алена Рэрыхі, Алена Блавацкая. Кнігі «У свеце ісціны» — яшчэ адзін шлях, які падаравала нам жыццё. Безумоўна, кожны імкнецца ствараць свой лёс сам, выбірае сродкі дасягнення шчасця. Тым, хто не баіцца сарваць покрыва з неразгаданых загадак жыцця, гэта кніга прынясе, безумоўна, карысць. Таму што любыя веды не могуць быць лішнімі.

Застаецца дадаць, што фонд Грааля ўжо існуе ў Маскве, а яго філіял, магчыма, будзе створаны ў Мінску.

РЫХТАВАЦЦА Ў ВНУ МОЖНА ЗАВОЧНА

Хацелася б больш падрабязна даведацца аб завочных падрыхтоўчых курсах для абітурыентаў, якія жадаюць паступіць у беларускія ВНУ.

В. ПАУЛАЎ,
ваеннаслужачы з Брэсцкай вобласці.

Як даведацца пра ўмовы паступлення на завочныя падрыхтоўчыя курсы для абітурыентаў?

В. СМОЛЬСКАЯ,
вучаніца 10 кл. г. Рэчыца.

На пытанні будучых абітурыентаў мы папрасілі адказаць дырэктара Вышэйшых завочных падрыхтоўчых курсаў кандыдата тэхнічных навук дацэнта В. ЯЦКЕВІЧА.

Вышэйшыя завочныя падрыхтоўчыя курсы (раней Усесаюзныя, скарочана ВЗПК) былі адкрыты для паступаючых у вышэйшыя навучальныя ўстановы ў 1989 годзе. Да распрацоўкі метадычных дапаможнікаў былі запрошаны спецыялісты вышэйшай кваліфікацыі з ліку прафесараў і дацэнтаў.

Паступіць на курсы можа кожны жадаючы, які скончыў 9 класаў сярэдняй школы ці адпаведную колькасць курсаў СПТВ або тэхнікума. Кожнаму, хто напіша нам пісьмо, мы пасылаем праспект, у якім прапануем спачатку выбраць для сябе форму навучання. Усяго па кожнаму прадмету школьнай праграмы ў нас распрацаваны 4 формы, кожная з якіх — з праверкай ці без праверкі кантрольных работ.

Форму 1 мы прапануем тым, хто жадае глыбока і грунтоўна вывучыць праграму для паступаючых у ВНУ па таму ці іншаму прадмету. Напрыклад, абітурыента цікавіць матэматыка. Мы адпраўляем яму простай бандэроллю 19 метадычных дапаможнікаў, столькі ж брашур з самастойнымі работамі па тэмах. І толькі дзве кантрольныя работы, змест якіх з'яўляецца дыягнастычным тэстам. У залежнасці ад таго, як абітурыент іх адолее, мы дасылаем наступныя заданні — больш лёгкія альбо цяжэйшыя. Правярае кантрольныя адзін і той жа выкладчык ВНУ або вопытны настаўнік. Па меры засваення праграмы ён ускладняе заданні, дае парады.

Кожны год падрыхтоўку на курсах праходзяць 20 тысяч чалавек, з іх ліку больш 16 тысяч паспяхова здаюць уступныя экзамены, становяцца студэнтамі.

І яшчэ. У дапамогу абітурыенту і настаўніку з 1991 года пачаў выходзіць часопіс «Рэпетытар». На яго старонках змяшчаецца аператыўная інфармацыя аб уступных экзаменах у розных ВНУ, аб новых патрабаваннях экзаменацыйных і прыёмных камісій, змяненнях у правілах прыёму. Тут адказы на найбольш складаныя пытанні, тэарэтычныя артыкулы, варыянты пісьмовых работ, білеты вусных экзаменаў, тэмы сачыненняў.

Усе пытанні, прапановы, заяўкі на літаратуру і часопіс «Рэпетытар» шліце на адрас Вышэйшых завочных падрыхтоўчых курсаў (ВЗПК): **220131, г. Мінск, Вышэйшыя завочныя падрыхтоўчыя курсы.**

І быў вечар, і быў баль...



Гульняў Антаніны Кошаль, Валерыя Шарыя, Леаніда Тараненкі, Вячаслава Яноўскага, Канстанціна Лукашыка, іншых выдатных майстроў мінулага і сённяшняга дня. Ім адрасоўваліся цёплыя словы прэзідэнта Нацыянальнага алімпійскага камітэта Беларусі Уладзіміра Рыжанкова і прэзідэнта асацыяцыі еўрапейскіх НАКаў пана Роге; страхоўка камерцыйнага банка «Беларусь» (яе ўладальнікам стаў стралок Канстанцін Лукашык) і прыз газеты «Физкультурник Беларуси» — «Галоўны спартыўны сюрпрыз 40-годдзя», які атрымаў Віталь Шчэрба...

А потым быў вялікі, па-сапраўднаму святочны канцэрт майстроў мастацтваў рэспублікі.

— Баль удаўся, — падвёў вынікі гэтага неардынарнага і так патрэбнага мерапрыемства старшыня аргкамітэта Мікалай Заічкоў. — Нягледзячы на складаны і неадназначны час, знайшліся і спонсары, і сапраўдныя прыхільнікі спартыўных талентаў і майстэрства. І гэта толькі пачатак. Мы будзем рабіць усё, каб людзі, якія прысвяцілі свае жыцці вялікаму спорту, адчувалі аб сабе клопат і ўвагу.

Анатоль ФЕДАРАЎ.

На здымках: у танцы — двухразовы алімпійскі чэмпіён Аляксандр **Курловіч** і салістка ансамбля «Верасы» Ліка **Ялінская**; момант спартыўнага свята.

Фота Васіля ФЯДОСЕНКІ.

Святамі ў нашы дні захапляцца неяк не прынята. Не да іх цяпер — і ўсё тут. Але гэта свята хоць і насіла некалькі гучную і нязвыклую для нас назву — «Алімпійскі баль», мела поўнае права на існаванне. Па-першае, прымеркавана яно да вельмі знамянальнай даты — 40-годдзя ўдзелу беларускіх спартсменаў у Алімпійскіх гульнях, а, па-другое, дзеючыя асобы яго — нашы спартыўныя «зоркі» — сёння, як, бадай, ніколі маюць патрэбу ў звычайнай чалавечай цеплыні, увазе і павазе да сябе. Яны ўсё ж — «зоркі», якія, як вядома, свецяць усім і кожнаму з нас...

Кожны чалавечы лёс — своеасаблівы і непаўторны. Іх жа лёсы — без перабольшання — унікальныя. Як сказаў мне аднаго разу вельмі паважаны ў спорце чалавек, звычайныя мужчына ці жанчына стаць алімпійскім чэмпіёнам ніколі не змогуць... Значыць, людзі яны незвычайныя? Так. Іхнія таленты і магчымасці, як і дасягненні, — неардынарныя і арыгінальныя.

Зазначу адразу: і цеплыні, і ўвагі, і павагі на балі ў Палацы спорту хапала. Ды і ці магло быць інакш у адносінах да трохразовых пераможцаў Алімпіяд Аляксандра Мядзведзя, Алены Бяловай, Уладзіміра Парфяновіча, двухразовага чэмпіёна Аляксандра Курловіча (які, дарэчы, свайго апошняга слова ў вялікім спорце яшчэ не сказаў), пераможцаў

НАВІНЫ СНД

АПОШНІ ШЛЯХ КРЭЙСЕРА «МІНСК»

Авіянясучы крэйсер «Мінск», адзін з флагманаў айчыннага флоту, адбуксіраваны ў бухту «Паўночная» — могілкі ваенных караблёў Ціхаакіянскага флоту. Разам са спісанымі раней атамнымі падводнымі лодкамі ён будзе тут чакаць свайго далейшага лёсу. Як паведаміў кіраўнік адміністрацыі гавані Павел Лукашэвіч, знаходжанне крэйсера ў бухце «Паўночная» ў адрозненне ад атамных субмарын не выклікае трывогі ў мясцовага насельніцтва.

ПАКЛОННАЯ ГАРА БЕЗ ПОМНІКА ПЕРАМОГІ

Зноў разгарнуліся будаўнічыя работы на Паклоннай гары ў Маскве. Цяпер там працуюць каля трох тысяч будаўнікоў, перад якімі пастаўлена задача закончыць у бліжэйшыя месяцы збудаванне паркавай часткі комплексу і будынка, дзе размесціцца музей Вялікай Айчыннай вайны 1941—45 гг. Аб гэтым паведаміў старшыня Масбудкамітэта, першы намеснік прэм'ера Масквы Уладзімір Рэсін. Паводле яго слоў, фасадная частка будынка музея ўзводзіцца па некалькі змененаму праекту. «У архітэктурным выкананні музей будзе больш жывы. Без элементаў сацыялістычнага таталітарызму», — адзначыў Рэсін. Аднак помніка Перамогі, сказаў ён, пакуль што не будзе, бо праект да гэтага часу не зацверджаны». Адкрыццё паркавага комплексу і музея павінна адбыцца напярэдадні 9 мая 1993 года.

ВЯЛІКІЯ ЗАПАСЫ НАФТЫ Ў КАРПАТАХ

Вялікія радовішчы нафты і газу выявіла геалагічная разведка ў Карпатах. У раёне населеных пунктаў Жукоціна і Лімна запасы «чорнага золата» па прагнозах складаюць больш за 6 млн. тон.

Залежнасць Украіны ад паставак расійскай сыравіны прымусіла вучоных пачаць пошукі ўласных карысных выкапняў. Ужо выяўлены багатыя залежы прыроднага вапняку і каменю для вытворчасці шчэбеню.

ПАЕЗДКІ Ў РУМЫНІЮ СТАНОВЯЦЦА НЕБЯСПЕЧНЫМІ

Камерцыйныя паездкі ў Румынію становяцца ўсё больш небяспечнымі для грамадзян СНД. Як паведаміла газета малдаўскага парламента «Сфатур цэрый», бухарэсцкая генеральная інспекцыя паліцыі зарэгістравала ў гэтым годзе звыш 100 нападзенняў на турыстаў з Малдовы і іншых былых савецкіх рэспублік з мэтай аграблення і вымагання вялікіх сум грошай.

Самая шматлікая з рэкет-груп, узначальваемая грамадзянінам Малдовы Іонам Марынам, затрымана ў Сучане. Толькі за адну «акцыю» гэтай групоўцы ўдалося «вылавіць» у турыстычных кішэнях звыш 400 тысяч лей, 500 тысяч рублёў, 500 долараў і іншую валюту. У банды, якой верхаводзіць жыхар Цiраспаля Уладзімір Слянцін, у час арышту ў Канстанцэ былі знойдзены каштоўнасці на некалькі мільёнаў лей. Для барацьбы з турысцкім рэкетам румынская паліцыя стварыла спецкамендатуру, якая мае кантакты са спецорганамі многіх краін.

interfax ИНТЕРФАКС

У Паўночнай Асеціі абстраляны супрацоўнікі МУС Расіі

Сітуацыя ў раёне надзвычайнага становішча ў Паўночнай Асеціі і Інгушэціі ў мінулыя суткі заставалася складанай, паведамляе цэнтр грамадскіх сувязей МУС Расіі. У адным з сёл абстраляны супрацоўнікі МУС Расіі. Ахвяр няма. У сяле Сунжа ў асецінскіх апалчэнцаў канфіскавана БМП.

За парушэнне каменданцкай гадзіны затрыманы 20 чалавек, за адміністрацыйныя парушэнні —34.

На нарадзе Ельцына з кіраўнікамі рэспублік у саставе РФ названа 12 кандыдатур на пасаду прэм'ера

Вось гэтыя імёны:

— выконваючы абавязкі прэм'ера Ягор Гайдар, віцэ-прэм'еры Георгій Хіжа і Анатолій Чубайс, віцэ-прэзідэнт Аляксандр Руцкой, сакратар Савета бяспекі Юрый Скокаў, кіраўнік адміністрацыі прэзідэнта Юрый Пятроў, былы віцэ-прэм'ер у апошнім урадзе СССР Уладзімір Шчарбакоў, старшыня парламенцкага камітэта па эканамічнай рэформе Сяргей Красаўчанка, старшыня падкамітэта па прыватызацыі Пётр Філіпаў, генеральны дырэктар Волжскага аўтазавода Уладзімір Каданнікаў, дырэктар Варонежскага машынабудаўнічага завода Георгій Косцін і акадэмік Аляксей Емяльянаў.

Паводле слоў прэс-сакратара В. Косцікава, Б. Ельцын па-ранейшаму аддае перавагу Я. Гайдару і будзе адстойваць яго кандыдатуру, нават калі той атрымае ў ходзе рэйцінгавага галасавання на з'ездзе на некалькі галасоў менш за іншых прэтэндэнтаў.

У выпадку, калі прадстаўлены Б. Ельцыным кандыдат не набярэ неабходнай колькасці галасоў дэпутатаў, прэзідэнт назначыць выконваючым абавязкі прэм'ера Ягора Гайдара.

Віцэ-прэм'ер Георгій Хіжа не збіраецца браць самаадвод пры галасаванні па кандыдатуры прэм'ер-міністра

Віцэ-прэм'ер Расіі Георгій Хіжа заявіў у панядзелак на сустрэчы з дэпутацкай фракцыяй «Суверэнітэт і роўнасць», што не збіраецца браць самаадвод пры галасаванні па кандыдатуры кіраўніка ўрада.

Як стала вядома «Інтэрфаксу», на сустрэчы прэзідэнта Барыса Ельцына з членамі ўрада ў нядзелю віцэ-прэм'ер Аляксандр Шохін прапанаваў членам кабінета—кандыдатам на пасаду прэм'ера зняць свае кандыдатуры на карысць Ягора Гайдара.

Апазіцыя адзіная ў намеры заблакіраваць кандыдатуру Гайдара

Апазіцыйная дэпутацкая фракцыя «Расія» пры галасаванні па спісе кандыдатур на пасаду прэм'ер-міністра РФ збіраецца падтрымліваць усіх кандыдатаў, акрамя Ягора Гайдара. Аб гэтым карэспандэнту «Інтэрфакса» заявіў лідэр фракцыі Сяргей Бабурын.

Як паведаміў «ІФ» старшыня выканкома Грамадзянскага Саюза Васіль Ліпіцкі, у дэпутацкіх фракцыях сярод магчымых кандыдатур на пасаду прэм'ера найбольш высокі рэйцінг у віцэ-прэзідэнта Расіі Аляксандра Руцкога, якога падтрымліваюць у 5 фракцыях. На другім месцы Г. Хіжа, на трэцім—Я. Гайдар. Тым не менш, В. Ліпіцкі адмовіўся зрабіць якія-небудзь прагнозы, паколькі пакуль «не зусім ясная працэдура вылучэння кандыдатур на рэйцінгавае галасаванне».

В. Чарнамырдзін — прэм'ер-міністр Расіі

У канчатковым выніку Б. Ельцын вылучыў на пасаду прэм'ер-міністра В. Чарнамырдзіна, за якога і прагаласавалі дэпутаты.

Дэпутаты крытыкуюць. Саўмін рэагуе

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

Намячаецца распрацаваць прынцыпова новую канцэпцыю ўзаемаадносін сельскай гаспадаркі з бюджэтам, перагледзець палітыку датавання сельгасвытворчасці, механізм утварэння цэн на сельскагаспадарчую прадукцыю і харчовыя тавары, унесці прапановы аб паэтапным пераходзе тут да свабодных цэн. Гаворка ідзе аб распрацоўцы такой методыкі цэнаўтварэння, якая будзе гарантаваць раўнавыгаднасць усіх відаў вытворчасці. Намячаецца прыняць меры па кампенсацыі калгасам і саўгасам узрослых затрат у сувязі з павышэннем цэн на прамысловую прадукцыю, работы і паслугі. Дадзены даручэнні аб дадатковым выдзяленні сродкаў на фінансаванне сельскіх будаўнічых аб'ектаў.

У галіне развіцця сацыяльнай сферы і забеспячэння сацыяльнай абароненасці насельніцтва адпаведныя органы і арганізацыі зарыентаваны на неабходнасць пераходу ад прыняцця разавых мер сацыяльнай падтрымкі асобных катэгорый грамадзян да распрацоўкі і рэалізацыі комплекснай агульнадзяржаўнай праграмы абароненасці насельніцтва. Вызначаны канкрэтныя мерапрыемствы па паляпшэнню культурнага, медыцынскага абслугоўвання насельніцтва, павышэнню жыццёвага ўзроўню розных яго катэгорый.

Прапануецца на аснове аналізу сістэмы і механізма дзейнасці органаў выканаўчай улады, вывучэння набытага тут вопыту забяспечыць удасканаленне структуры кіравання, правесці скарачэнне кіраўнічага апарату.

На характары намечаных мерапрыемстваў у значнай ступені адбіўся той бясспрэчны факт, што беларускі парламент у прафесіянальным плане значна вырас, стаў абмяркоўваць пытанні больш узважана, памяркоўна. Народныя дэпутаты паступова пазбаўляюцца ад такіх настрояў, калі любая крытычная заўвага непазбежна выклікала бескампрамісныя «далоў», «у адстаўку» і г. д.

У працэсе работы над мерапрыемствамі многія «вострыя», залішне эмацыянальныя выступленні на сесіі засталіся без адпаведнага адлюстравання. Бо нярэдка эмоцыі, дэмагагічнае шматслоўе не састыкоўваліся з праблемамі зямнымі, паўсядзённымі, не было прапаноў і рэкамендацый па-сапраўднаму, а не абстрактна дэкларуемаму вываду краіны са складанага палітычнага і эканамічнага становішча.

Многія важныя пытанні ў ходзе абмеркавання інфармацыі засталіся па-за ўвагай народных дэпутатаў. Калі гаварыць коратка, не прагледжваецца комплекснага падыходу да вырашэння жыццёва важных праблем рэспублікі. У ходзе дэбатаў мала прагучала канкрэтных прапаноў, накіраваных на ўдасканаленне грамадскіх і вытворчых адносін, структуры эканомікі ў цэлым і яе асобных галін.

Вельмі многа, напрыклад, гаварылася аб праблемах сельскай гаспадаркі, аб недахопах у рабоце калгасаў і саўгасаў, аб цяжкасцях з рэалізацыяй сельскагаспадарчай прадукцыі. Але зусім мала паступіла прапаноў па пытаннях перапрацоўчай прамысловасці, сістэмы захоўвання і транспарціроўкі сельскагаспадарчай прадукцыі, давядзення яе да спажыўца, гэта значыць па тых праблемах, якія сёння ў аграпрамысловым комплексе выйшлі на першы план. За паўсядзённымі клопатамі па-за ўвагай народных дэпутатаў аказаліся перспектыўныя задачы развіцця і многіх іншых галін эканомікі.

На сесіі вельмі часта гучалі заявы аб тым, што ўрад нездавальняюча выконвае законы, не выкарыстоўвае іх для ўмацавання сваіх пазіцый. Сапраўды, прынятыя Вярхоўным Саветам законы не змаглі яшчэ запрацаваць на поўную моц. І органы выканаўчай улады тут у многім вінаватыя. Але ж мала хто звярнуў увагу на тую акалічнасць, што зараз законаў, якія па-сапраўднаму працавалі б на ўмацаванне выканаўчай улады, у рэспубліцы няма. Няма пакуль што прававой базы механізма поўнай рэалізацыі заканадаўчых актаў. Нават такія законы, як аб мясцовым самакіраванні і мясцовай гаспадарцы, аб дадатковых паўнамоцтвах урада рэспублікі і некаторыя іншыя, не з'яўляюцца тут выключэннем.

Сёння ў нас практычна няма законаў, якія забяспечвалі б ураду, мясцовым органам кіравання механізм дакладнай падначаленасці па вертыкалі і гарызанталі, далі б надзейны інструмент рэалізацыі сваіх улад-на-распарадчых функцый, знялі няўзгодненасць ва ўзаемаадносінах паміж Саветамі і іх выканкомамі, выканкомамі і галіновымі органамі кіравання.

Думаецца, што яшчэ на гэтай сесіі ў народных дэпутатаў будзе магчымасць вярнуцца да гэтай праблемы. Гаворка ідзе аб падрыхтаваным Саветам Міністраў законапраекце аб унясенні змяненняў у некаторыя дзеючыя законы па пытаннях узмацнення выканаўчай дысцыпліны, дзе закладваецца шэраг дадатковых правоў і паўнамоцтваў органам выканаўчай улады, без якіх вельмі праблематычным будзе вырашэнне тых праблем, якія востра паўсталі перад грамадствам.

Змест і сэнс прапаноў, вынесеных урадам, скіраваны на тое, каб закласці заканадаўчую базу для ўздыму на ўсіх узроўнях эфектыўнасці кіравання і гаспадарання, узмацнення выканаўчай дысцыпліны, павышэння адказнасці кадраў, аператыўнасці ў рабоце апарату кіравання, здольнасці яго выконваць складаныя задачы. Толькі пры гэтых умовах прынятая Вярхоўным Саветам пастанова, заўвагі і прапановы народных дэпутатаў лягуць на больш спрыяльную выканаўчую глебу.

Васіль ШЫНКАРОЎ,
супрацоўнік аддзела арганізацыйна-савецкай работы і мясцовага самакіравання Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Гісторыя без «белых плям»

Анатоль МЯСНІКОЎ

Усевалад Ігнатоўскі

ЛЁС І ТРАГЕДЫЯ

(Працяг. Пачатак у №№ 244, 246).

Пасля сябе ён пакінуў нашай навуцы і культуры вялікую гістарычную спадчыну. Звыш 30 навуковых прац Усевалада Макаравіча выяўлены сёння ў архівах. Аднак не ў колькасці справа — у асобных "вучоных" іх па дзве-тры сотні... Яго ж спадчына каштоўная думкамі, вывадамі і ацэнкамі першага беларускага савецкага гісторыка. Ігнатоўскі быў не толькі першым савецкім даследчыкам гісторыі Беларусі, а найперш першым нацыянальным гісторыкам-беларусам, чым мы сёння павінны ганарыцца асабліва.

Штогод з-пад яго пяра выходзілі тры-чатыры грунтоўныя навуковыя даследаванні. "Кароткі нарыс нацыянальна-культурнага адраджэння Беларусі" і "Матывы лірыкі беларускага песняра М. Чарота", "Вялікі Кастрычнік на Беларусі" і "Камуністычная партыя Беларусі і беларускае пытанне", "Кароткі нарыс гісторыі Беларусі" і "Беларусь", "Гісторыя Беларусі ў 19 і ў пачатку 20 сталецця" і "Каля магілы барацьбіта" (падставай для напісання гэтай працы паслужыла забойства ў Варшаве савецкага дыпламата П. Войкава — заўвага А. М.)— па гэтых і іншых даследаваннях Ігнатоўскага вучыліся цэлыя пакаленні жыхароў маладой Беларускай рэспублікі. І хоць галоўнай яго працай многія гісторыкі лічаць "1863 год на Беларусі", літаральна ўсе манаграфіі, брашуры і артыкулы Усевалада Макаравіча не страцілі сваёй актуальнасці і значнасці і да сённяшняга дня.

У. М. Ігнатоўскі — прэзідэнт Акадэміі навук Беларусі.

У дзейнасці Ігнатоўскага-гісторыка, на маю думку, варта найперш адзначыць яго імкненне да паказу шляху нашага народа да палітычнай свабоды і нацыянальнай незалежнасці. Гэты крытэрый быў у яго даследаваннях асноўным. Абарона нацыянальных ідэалаў беларусаў, захаванне, прымнажэнне і развіццё нашай нацыянальнай культуры — вось што было галоўным ва ўсім жыцці і дзейнасці гэтага чалавека.

... Усё, здавалася б, ішло добра. Ладзіліся справы ў Акадэміі навук, сам акадэмік Ігнатоўскі стала і паслядоўна распрацоўвае гісторыю Беларусі, па-ранейшаму многа выступае з лекцыямі і дакладамі перад студэнтамі і навучэнцамі школ і тэхнікумаў, рабочымі і сялянамі. Погляды і практычная работа яго не ставіцца пад сумненне і вярхамі: Усевалад Макаравіч паспяхова прайшоў, як камуніст, дзве партыйныя чысткі — у 1924 і 1929 гадах. Але...

Не ўсім, як высветлілася пазней, былі даспадобы асабістыя поспехі вучонага-даследчыка, яго месца ў грамадскім жыцці рэспублікі і краіны муляла таму-сяму вочы...

У лютым 1929 года адбыўся чарговы, 12 з'езд Камуністычнай партыі (бальшавікоў) Беларусі. Са справаздачным дакладам выступіў незадоўга назначаны да таго на пасаду першага сакратара чарговы стаўленік Масквы Ян Барысавіч Гамарнік. Даклад быў цікавы і ў многім змястоўны, слухаўся лёгка і запамінальна. Звярнулі дэлегаты ўвагу і на тое, што ўжо другім асноўным раздзелам справаздачы новы партыйны лідэр паставіў пытанне "Аб культурнай рэвалюцыі". Чаму? Сам дакладчык тлумачыў:

— Я паставіў гэты раздзел другім... таму, што на яго трэба звярнуць максімальную ўвагу... Поспехі ёсць у гэтай рабоце, у прыватнасці і ў нас на Беларусі, але гэтыя поспехі яшчэ такія малыя ў параўнанні з тымі велізарнымі задачамі, якія перад намі стаяць, і нават у параўнанні з тым культурным мінімумам, які нам, канечне патрэбен ужо зараз дазарэзу.

12 партз'езд,— працягваў Гамарнік,— павінен звярнуць усю ўвагу партыі на пытанні далейшага магутнага размаху сацыялістычнай культуры (правільная задача, што тут і казаць!— заўвага А. М.— Але паслухаем далей...). Пры разглядванні гэтага пытання трэба мець у цэнтры ўвагі і тое, што завастрэнне класавай барацьбы (вось так: завастрэнне— не больш і не менш — заўвага А.М.) на гаспадарчым і палітычным фронце шчыльна звязана з узмацненнем класавай барацьбы і на культурным фронце. І вялікая колькасць фактаў гаворыць нам аб узмацненні супраціўлення ворага на ідэалагічным і культурным фронце...

З той "вялікай колькасці фактаў" першы сакратар ЦК КП(б)Б не прывёў, аднак, ніводнага . Пошукі "ворагаў на ідэалагічным і культурным фронце" яшчэ былі наперадзе... Затое гэты "тэзіс" моцна спадабаўся асобным дэлегатам з'езда. Адзін з іх, выступаючы потым у спрэчках, прадоўжыць "думку" Гамарніка.

Сам жа Ян Барысавіч вырашыў у дакладзе некалькі расшыфраваць свой тэзіс:

— Фронт культурнай рэвалюцыі вельмі вялікі і разнавідны: ён ахапляе барацьбу з непісьменнасцю, школу, бальніцу, літаратуру, тэатр, кіно, быт, барацьбу з п'янствам, барацьбу за сумленныя пралетарскія адносіны да сваёй работы, да вытворчасці, барацьбу з антысемітызмам, барацьбу з рэлігійнымі забабонамі і г. д., і г. д.

Колькі яшчэ напрамкаў і ўчасткаў мог указаць першы сакратар ЦК для той "барацьбы"?! Хто-ніхто з дэлегатаў зазначыў для сябе, што "забыўся" Гамарнік пра барацьбу ў гісторыі, у гістарычнай навуцы... Тым больш, што, чытаючы заключныя радкі раздзела, дакладчык кінуў кліч:

— Ад імя ЦК я заклікаю вас да ўзмоцненага наступу па ўсім культурным фронце...

Да падобных заклікаў звярнуўся кіраўнік Цэнтральнага Камітэта і праз некалькі старонак свайго даклада — у спецыяльным раздзеле "Пытанні нацыянальнай палітыкі". На яго думку, Беларусь у справе вырашэння нацыянальнага пытання "асабліва паказальна". Гамарнік падкрэсліў: "З эканамічна і культурна вельмі адсталай краіны яна пры Савецкай уладзе зрабілася магутна растучай рэспублікай (вось так: была "краінай", а стала "рэспублікай" — заўвага А. М.), у якой дружна жывуць некалькі нацыянальнасцей, у якой расцвітае нацыянальная культура... І Асінбуд, і Акадэмія навук — гэта найбуйнейшыя фактары правільнага вырашэння нацыянальнага пытання ў Беларусі".

Тым не менш, тут жа засведчыў Ян Барысавіч, у рэспубліцы адзначаны пэўны рост шавінізму, нацыянал-дэмакратызму, ухілу ад лініі партыі. "Па якой лініі,— пытаўся ён,— ідуць больш за ўсё ўхілы, якія мы адзначаем асабліва ў апошні час?— І сам жа адказваў: "Па лініі антымарксісцкага, антыленінскага, буржуазна-нацыяналістычнага процістаўлення культуры адной нацыянальнасці культуры іншых..."

Такім чынам, "змагацца", "весці барацьбу" ёсць з кім! Патрэбна была толькі каманда, канкрэтнае "высокае" ўказанне. І яно паступіла.

Літаральна адразу ж гэтыя "заклікі" і "аргументы" знайшлі падтрымку на партыйным з'ездзе. І гэта нягледзячы на тое, што на ім выступіла звыш сарака (!) прадстаўнікоў горада і вёскі, рабочых і калгаснікаў, якія, як партыйныя, так і беспартыйныя (а яны гэта нязменна падкрэслівалі ў сваіх выступленнях), кляліся партыі ў вернасці, падтрымлівалі яе курс. Праўда, былі і патрабаванні, каб "з Ленінскай сям'і цвёрдай мятлой вымелі ўсякія вылазкі трацкістаў, прымірэнцаў і правага ўхілу..."

Тут жа, на 12 з'ездзе, была ўказана і першая кандыдатура на "вымятанне цвёрдай мятлой"...

На другі дзень работы з'езда слова ў спрэчках узяў нехта "т. Агурскі". І пакуль большасць дэлегатаў высвятляла, хто ён такі, прамоўца казаў ужо з той высокай трыбуны сваё "важкае" слова...

Дык хто ж ён такі, той т. Агурскі?

Самуіл Хаімавіч Агурскі нарадзіўся ў 1884 годзе ў Гродне ў рабочай сям'і. Удзельнік рэвалюцыі 1905—1907 гадоў. У 1906—1917 гадах знаходзіўся ў эміграцыі ў Англіі, потым — у Злучаных Штатах Амерыкі. Пасля Лютаўскай рэвалюцыі вярнуўся дадому, у 1917-м звязаў свой лёс з партыяй бальшавікоў. У 1918 годзе адзін з арганізатараў Першага Інтэрнацыянальнага атрада Чырвонай Арміі і ваенны камісар у Віцебску. У 1919-м суправаджаў М.І.Калініна ў паездцы па Беларусі на агітпоездзе "Кастрычніцкая рэвалюцыя". У 20-30-я гады заняўся даследаваннем гісторыі рэвалюцыйнага руху ў Расіі і Беларусі, быў рэдактарам зборнікаў артыкулаў і дакументаў: "1905 год у Беларусі", "Кастрычнік на Беларусі" і інш. У 1929-м узначальваў Гістпарт пры Мінскім камітэце ВКП(б).

— Нядаўна ў Маскве,— пачаў Агурскі сваё выступленне на з'ездзе,— адбылася Усесаюзная канферэнцыя таварыства гісторыкаў-марксістаў. Камуністычная фракцыя гэтай канферэнцыі прыняла рэзалюцыю, каб змагацца супраць апартунізму ў галіне гістарычнай і даследчай працы. Гістпартаўская нарада, якая была нядаўна, прыняла рэзалюцыю, каб змагацца супраць усіх спробаў ідэалізаваць дробнабуржуазныя партыі: Бунд, Бел.Сац.Грамаду і ўкраінскія дробнабуржуазныя партыі. Нядаўна ў часопісе "Бальшавік Беларусі" была вядомая дыскусія пра нацыянал-бальшавізм. Здаецца, якое актуальнае значэнне мае для нас такая эпоха, як паўстанне 63 года?.."

Усяго толькі некалькі радкоў выступлення... Але які сумбур, якая разрозненасць, штучны падбор фактаў, неадпаведных, зусім далёкіх ад задач і праблем, аб якіх ішла размова на 12 з'ездзе партыі. Ды і, паводле сведчанняў відавочцаў, гаварыў прамоўца хоць і зычна, нават звонка і поклічна, але, тым не менш, з непрыкрытай злосцю, зайздрасцю ў голасе...

Пасля такога вось "уступу" і павёў Самуіл Агурскі наступленне на... паўстанне 1863 года. Маўляў, не быў Кастусь Каліноўскі першым беларускім рэвалюцыянерам і кіраўніком сялянскага паўстання, "Кастусь Каліноўскі зусім не быў беларускім прадстаўніком", і наогул: "Стварылі гэтага міфічнага героя, даводзяць, што ён у 1863 годзе выступаў як абаронца сялянства"...

Хто стварыў такі "міф" і хто такое "даводзіць"— трэба было ўказваць канкрэтна. І Самуіл Агурскі ўказвае: "гэта тав. Ігнатоўскі — гісторык Беларусі". Больш таго, падкрэслівае: "Я, таварышы, лічу, што хоць гэта было вельмі даўно, але калі ёсць людзі, каторыя жадаюць ідэалізаваць Кастуся Каліноўскага, дык з гэтым трэба змагацца..." (выдзелена мной — А. М.). "Я лічу, — працягваў прамоўца, што пра ўсё гэта трэба абавязкова гаварыць, трэба, каб у нашай рэзалюцыі быў пункт пра гэта, каб мы маглі змагацца з гэтым".

На наступны дзень, 7 лютага 1929 года, на вячэрнім пасяджэнні 12 з'езда КП(б) Беларусі слова далі Усеваладу Ігнатоўскаму. Ён спыніўся на чатырох асноўных пытаннях, першым з якіх паставіў пытанне аб культурнай рэвалюцыі і культурным будаўніцтве ў рэспубліцы.

— Вядома,— казаў Усевалад Макаравіч,— што базай інтэлектуальнай культуры з'яўляецца матэрыяльная культура. Вось чаму няможна, напрыклад, гаварыць проста аб асвеце, не гаворачы пра індустрыялізацыю, не гаворачы пра калектывізацыю нашай гаспадаркі. Толькі на гэтай базе мы можам штурхнуць уперад так званую інтэлектуальную культуру.

Другое пытанне, на думку прэзідэнта Акадэміі навук, "важнасць для нас у даны момант марксісцкай навуковай даследчай работы". Тут Ігнатоўскі прывёў вядомы ленінскі тэзіс аб тым, што няма тэорыі, адарванай ад практыкі.

Трэцяе — пра ўхілы. "Левы ўхіл" Ігнатоўскі назваў контррэвалюцыйным. А правы ўхіл, на яго думку, у нацыянальных рэспубліках асабліва небяспечны. Акрамя нападкаў на тэмпы індустрыялізацыі, адмаўлення неабходнасці правядзення калектывізацыі і г.д. "правыя" прапаведвалі яшчэ, па выказванню акадэміка, і "звярыны шавінізм".

І апошняе пытанне, на якім спыніўся Усевалад Макаравіч,— аб выступленні Агурскага.

Ігнатоўскі зазначыў, што ў Гістпарце, які прадстаўляў Агурскі, "у навукова-даследчай рабоце не ўсё добра. Ясна,— падкрэсліў прамоўца,— бо там працаўнікоў няма, і тав. Агурскі адзін, як палец, павінен працаваць з вялікай нагрузкай. Ясна, што ён справіцца не можа. Так што я тав. Агурскаму параіў бы ўперад паглядзець, што ў Гістпарце ёсць".

(Працяг будзе).

Фільмы тыдня

- «ПАДАРОЖЖА ТАВАРЫША СТАЛІНА Ў АФРЫКУ»
- «СУСТРЭНЕМСЯ НА ТАІЦІ»
- «КАНТАКТ»
- «МУЗЫЧНАЯ ФАНТАЗІЯ»

Новая каляровая мастацкая кінастужка «ПАДАРОЖЖА ТАВАРЫША СТАЛІНА Ў АФРЫКУ» створана кінамайстрамі Грузіі і сумеснага прадпрыемства «Амерыкана-савецкая кінаініцыятыва». Аўтар сцэнарыя і рэжысёр — Іраклій Квірыкадзе.

...У пачатку 1953 года здароўе Сталіна пачало пагаршацца. Тады ж і нарадзілася ў яго акружэнні ідэя знайсці праваднру двайніка, які мог бы з'яўляцца на трыбунах перад удзячным народам. Сам Сталін гэту ідэю ўхваліў, і супрацоўнікі НКУС пачалі шукаць кандыдатуру на ролю «бацькі народаў». Так яны знайшлі простага аджарскага яўрэя Майсея Пічхадзе. Яго пасялілі ў доміку ў гарах і пачалі «працаваць» з ім з дня ў дзень, каб выпрацаваць у яго манеры Сталіна. Майсея Пічхадзе трэніравалі на мяжы катавання, марылі галадам за лішнюю вагу і г. д. І рабілі ўсё гэта з велізарным хамствам. Бадай, за ўсё сваё жыццё набожны стары не чуў столькі лаянкі, не адчуваў такога прыніжэння...

У фільме здымаліся Рамаз Чхіквадзе, Зураб Кіпшыдзе, Жанры Лалашвілі, Рамаз Гіёргабіяні, Сасо Лагідзе і іншыя.

***

Тры сябры — бармен Макс, беспрацоўны Сандр і масажыстка Жана — даўно мараць жыць на трапічным востраве Таіці, нібы мастак Гаген, адышоўшы ад мітусні і хваляванняў сучаснага жыцця. Трапіць туды цяжка, амаль немагчыма, але для вынаходлівых і прадпрымальных сяброў гэта не перашкода. Яны пачынаюць «рабіць грошы» і пракручваць адмысловыя апэрацыі, якія закранаюць інтарэсы грознага мафіёзі Бязвухага... А пра тое, як разгортваюцца падзеі далей, гледачы даведаюцца, паглядзеўшы захапляльную каляровую мастацкую кінакарціну «СУСТРЭНЕМСЯ НА ТАІЦІ», створаную кінамайстрамі творчага аб'яднання «Экіафільм». Сцэнарый яе напісалі Валерый Бакіраў і Сяргей Цімашаў, а паставіў стужку рэжысёр Валянцін Мішаткін.

У фільме шмат гумару і сапраўднай вытанчанасці, якія ператвараюць яго ў дасціпную пародыю на некаторыя бачаныя раней прыхільнікамі кінакарціны.

Галоўныя ролі выконваюць Юлія Сілаева, Яўгенія Крукава, Леанід Кураўлёў, Ігар Вугальнікаў, Яўген Лазараў, Андрэй Ташкоў.

***

Азербайджанскія кінематаграфісты перадаюць на суд гледачоў каляровую мастацкую кінакарціну «КАНТАКТ». Сцэнарый яе напісаў Анар, рэжысёр-пастаноўшчык — Джангір Зейналы.

...Студэнт, які толькі што здаў экзамены ў інстытут, шукае сабе кватэру ў вялікім паўднёвым горадзе. Блукаючы па вуліцах, ён бачыць на сцяне амаль неверагодную аб'яву аб здачы цудоўнай кватэры за невялікія грошы. Па ўказанаму адрасу студэнт знаходзіць старадаўні дом, дзе яго сустракае старая ў жалобным аддзенні. Яна тлумачыць, што здае кватэру сына, які памёр. Кватэра гэта знаходзіцца ў іншым доме, што стаіць на беразе мора. Менавіта там старая прызначае сустрэчу вечарам. Аднак юнаку з цяжкасцю ўдаецца ўгаварыць таксіста падвезці яго туды — месца гэта ў горадзе мае нясла-ву. Велізарны дваццаціпавярховы дом, дзе будзе жыць студэнт, выглядае бязлюдным. Старая ставіць шэраг дзіўных умоў: заўсёды званіць у кватэру, перад тым як увайсці; пакідаць ноччу святло на кухні; не спрабаваць адчыніць забітыя дошкамі дзверы ў адзін з пакояў і г. д. Але, нягледзячы на ўсе таямніцы, хлопец задаволены, што можа цяпер у адзіноце спакойна думаць і займацца навукай. І вось хутка ў кватэры пачынаюць адбывацца дзіўныя і загадкавыя падзеі...

***

Аматарам меладрамы адрасавана каляровая двухсерыйная індыйская мастацкая кінастужка «МУЗЫЧНАЯ ФАНТАЗІЯ». Аўтар сцэнарыя і рэжысёр — Вамсі.

...У невялікай вёсачцы паяўляецца дзіўны і вясёлы малады чалавек — Вену. Ён трохі фокуснік, трохі чараўнік, а галоўнае — дыпламаваны ўрач, таму адразу ж аказваецца вельмі патрэбным чалавекам. Пажылы настаўнік Санкарам, у якога ніколі не было ўласных дзяцей, з радасцю усынаўляе добрага і вясёлага юнака.

Настаўніка здаўна звязвае шчырае сяброўства з багацеем Раджу, сям'ю якога шмат гадоў назад напаткала гора: згубілася на кірмашы пяцігадовая дачка Хайма. Жонка Раджу, якая так і не ачуняла ад удару, да гэтага часу носіць на руках лялькю сваёй дачкі. Нечакана ў дом Раджу прыязджае маладая дзяўчына, якая ўсім гаворыць, што яна і ёсць Хайма...

На здымку: кадр з фільма «Падарожжа таварыша Сталіна ў Афрыку».

ШАХМАТЫ

Пад рэдакцыяй майстра спорту У. СЫЧОВА

ТРЭЦІ КВАРТАЛЬНЫ КОНКУРС РАШЭННЯЎ

Заданне № 7

А. СЯДЛЕЦКІ (Мінск)

Белыя: Kpg2, Лg8, Cc5 (3).
Чорныя: Kpe1, Фh5 (2).
Нічыя.

Заданне № 8

І. БОНДАР (Ганцавічы)

Белыя: Kpa7, Cc5, Ch3, п. b2 (4).
Чорныя: Kpb5, пп. c2, d4 (3).
Выйгрыш.

ЗВЕРЦЕ РАШЭННІ

Заданні № 9 і № 10 другога квартальнага конкурсу рашэнняў развязваюцца наступным чынам:

№ 9. В. Зайцаў, Л. Тамноў.

а) 1. Лg4 Kc1 2. bcc Kpe7 3. Cf4 Cc2×
б) 1. Лg6 Ka1 2. bac Ca4 3. Cf6 Cd7×

№ 10. М. Храмцэвіч.

1. Фd3 ∼ 2. Cg3+ C:g3×, 1... Лb5 2. Ф:f5+ Лf5×.
1. 1... Ле2 2. Фе3+ Л:е3×, 1... Л:d3 2. g3+ Л:g3×.
1. Фе2? С:f2!

СПАБОРНІЦТВЫ ПА КАМПАЗІЦЫІ

Падведзены вынікі каманднага першынства краін Садружнасці па шахматнай кампазіцыі.

Першае месца заняла каманда Расіі, якая набрала 117,5 бала.

Другое і трэцяе месца падзялілі каманды Рэспублікі Беларусь і Украіны па 102,5 бала. На чацвёртым месцы каманда Масквы.

Далей ідуць калектывы Санкт-Пецярбурга, Рэспублікі Малдова, Рэспублікі Арменія, Азербайджанскай рэспублікі і Рэспублікі Казахстан.

Цалкам вынікі будуць апублікаваны ў часопісе «Шахматная кампазіцыя».

Трэба адзначыць поспех беларускай каманды, за якую выступалі міжнародны майстар В. Гебельт з Ліды (ён заняў першае месца па раздзелу трохходовак); М. Бельчыкаў (Барысаў) і М. Храмцэвіч (Бабруйск). Абодва добра выступілі ў раздзеле двухходовак, набраўшы па 28,5 бала з 30 магчымых. Па раздзелу эцюдаў, шматходовак і па неартадаксальных жанрах нядрэнныя вынікі паказалі Я. Дзвізаў, Л. Тамкоў, У. Клюкін, С. Цырулік, У. Сычоў і М. Плотнікаў.

РАДЫЁ

16 снежня

Апошнія паведамленні: 6.00, 7.00, 10.00, 13.00, 15.00, 20.15, 23.00, 23.55.

7.00 — «Радыёфакт». 8.05—«У Савеце Міністраў рэспублікі». 8.15 — «Дзелавы веснік». 9.15 «Наша радыёбібліятэка». 10.15 — В. Вартан. «Святло тваім вачам». 10.40—Л. Пранчак. «Афрыканская вандроўка». Вершаваная казка. 11.00—радыёстанцыя «Беларуская маладзёжная». 12.00—«Апоўдні». 13.10—музычны канал. 16.05— М. Танк. «Перапіска з зямлёй». Нізка вершаў. 17.00—«Парад аркестраў». 18.00—перадачы абласнога радыё. 19.00—«Сяброўка». Праграма для жанчын. 19.20 — «Прызнанне ў каханні». Старонкі з класічных опер. 20.05—вячэрняя казка. 20.15 — «Пастфактум-радыё». 21.00 — літаратурна-асветніцкі канал «Мост». 23.10—канцэрт. 0.00 — «Начны канал».

НАДВОР'Е

15 снежня

Сёння ўдзень па рэспубліцы цёплае з ападкамі надвор'е, месцамі туман, галалёд. Тэмпература паветра ў Віцебску, Магілёве каля 0, Гомелі 0—2, Мінску—1—3, Гродна — 2 — 4, Брэсце—3—5 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак воблачнае з праясненнямі надвор'е, пераважна без ападкаў. Толькі ўдзень 17 снежня па захаду кароткачасовыя ападкі, месцамі туман. Тэмпература паветра ўначы ад 4 градусаў марозу да 1-га цяпла, удзень 0—5 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ, інжынер-сіноптык.

Згубленае пасведчанне ўдзельніка ліквідацыі аварыі на ЧАЭС № 729090 лічыць несапраўдным.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

15 снежня

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.30. Раніца рэспублікі.
9.00. Прыродазнаўства. 2-гі клас.
9.15. «Рыцары неба». Мастацкі фільм 10-я серыя.
9.45. Фільм-канцэрт.
16.30. Музыка і спевы. 3-ці клас.
16.50. «Бабульчыны ўрокі», «Цуды тэхнікі», «Ярлык і гультаі», «Казка пра карасёў, зайцоў і абаранкі». «Курша загаварыўся». Мультфільмы.
17.40. Тэлеклуб «Пошук».
18.00. Дак. фільмы.
19.00. Абласныя навіны (Віцебск).
19.10. «Пяць зорак». Тэлегульня.
20.00. «Пудзіла». Мультфільм для дарослых.
20.10. Мост.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. Тэлебіржа.
21.40. «Рыцары неба». Мастацкі фільм 12-я серыя.
22.10. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; «Багдадскі злодзей» (Англія).

КАНАЛ «АСТАНКІНА»

8.00. Навіны.
8.20. «Імперыя». Мастацкі фільм (Канада). 1-я серыя.
9.10. Футбольны агляд.
9.40. Новыя імёны.
10.25. «Дробязі жыцця». 11-я серыя «Візіцёры»
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Ігар Сававіч». Мастацкі фільм. 1-я серыя «Бліскучы Ігар Сававіч».
12.25. «Царэўна-жаба». Мультфільм.
12.55. «Чужы». Мастацкі фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Дзелавы веснік.
14.40. Блакнот.
14.45. Р. Шчадрын. Музыка да балета «Дама с сабачкам».
15.15. «Пчала Мая».
16.05. Наш музычны клуб.
16.45. Прэс-экспрэс.
17.00. Навіны.
17.25. Міждзяржаўны тэлеканал «Астанкіна» прадстаўляе.
18.00. «Вяртанне ў Эдэм» (Аўстралія). 1-я серыя.
18.50. Мініяцюра.
19.00. Тэма.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Армавір». Мастацкі фільм.
23.00. Навіны.
23.20. Ваеннае рэвю.
23.50. «Імперыя» 1-я серыя.

КАНАЛ «РАСІЯ»

7.55. «Снег — лёс мой». (Нарыльск. Гады. Людзі). Дак. фільм. 2-я серыя.
11.00. «Кукарача». Мастацкі фільм.
12.35. Гандлёвы дом «Т. Ін. Ка.».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. Студыя «Рост».
16.00. Там-там навіны.
16.15. Панарама прыватызацыі.
17.00. «Цела — храм душы».
17.30. Парламенцкі веснік.
17.45. Альбуцыд.
18.35. Мульці-пульці.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. «Санта-Барбара».
20.15. А. Шагінян пра Віктара Някрасава і Аляксандра Галіча.
21.00. На палітычным Алімпе.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.40. Сёння ў ВС Расіі.
22.55. Д. Расіні на сцэне «Новай оперы».
23.15. Арт-абстрэл.

16 снежня

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. Кінанарыс.
9.00. Музыка і спевы. 3-ці клас
9.20. «Рыцары неба». Мастацкі фільм. 11-я серыя.
9.50. «Крумкач» Кінанарыс.
10.00. «Дзе ты быў, Адысей?» 1-я серыя.
16.30. Д. Урбан. «Усе мышы любяць сыр». Спектакль для дзяцей.
17.40. Мультфільм.
18.00. Беларуская паэзія ў творчасці кампазітара У. Буднíка.
19.00. Фестываль новай беларускай музыкі 1-е аддзяленне.
20.15. «Пра бурага мядзведзя». Дак. фільм.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. «Рыцары неба». Мастацкі фільм. 13-я серыя.
22.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; Фестываль новай беларускай музыкі

КАНАЛ «АСТАНКІНА»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.45. Фірма гарантуе.
8.00. Навіны.
8.20. «Імперыя». 2-я серыя.
9.10. Наш музычны клуб.
10.10. Канцэрт.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Ігар Сававіч». Мастацкі фільм. 2-я серыя.
12.30. Мультфільм.
12.55. «Родныя стэпы». Мастацкі фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.10. Блакнот.
15.15. «Пчала Мая».
16.05. «Пяючае Кураня». Дзіцячая праграма з Казахстана.
16.50. Прэс-экспрэс.
17.00. Навіны.
17.20. Тэленарыс.
17.40. Выступленне прэзідэнта Рэспублікі Казахстан Н. А. Назарбаева.
18.05. «Вяртанне ў Эдэм». 2-я серыя.
18.55. Канцэрт.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Дакрананне». Мастацкі фільм.
22.00. Урмас От гутарыць з Міхаілам Гарбачовым.
23.00. Навіны.
23.25. Магчыма ўсё.
23.55. «Імперыя». 2-я серыя.

КАНАЛ «РАСІЯ»

7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
7.55. Германія ўніверсітэцкая.
11.00. «Санта-Барбара».
11.50. «Туманган».
12.35. Гандлёвы дом «Т. Ін. Ка.».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Бізнес: новыя імёны.
15.15. «Бадабокі»
15.40. Вольны час.
15.55. Там-там навіны.
16.10. Далёкі Усход.
16.55. Давайце разбяромся.
17.10. Хрысціянская праграма.
17.40. «Снег — лёс мой» (Нарыльск. Гады. Людзі). 3-я серыя.
18.35. Мульці-пульці.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. «Санта-Барбара»
20.15. Кнот-відэа. «Кароль».
20.50. Крымінальныя паведамленні.
21.00. Тэлебюро расследаванняў.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.40. На сесіі ВС Расіі.
23.10. Цішыня № 9.

Згубленае пасведчанне ўдзельніка ліквідацыі аварыі на ЧАЭС № А974092, выдадзенае на імя Новіка Уладзіміра Васільевіча, ЛІЧЫЦЬ НЕСАПРАЎДНЫМ.

ПРАБАЧЭННІ ГАЗЕТЫ

У матэрыяле «Яе вучылі быць чэснай. Потым зламалі жыццё» («Звязда» № 109 г. г.) аўтар С. Шаўцоў зрабіў неапраўданыя дапушчэнні, якія закранулі гонар і годнасць Ф. І. Мігдала. Рэдакцыя прыносіць Ф. І. Мігдалу свае прабачэнні.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда». ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін — 32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91. Тэлефакс: 32-22-03.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Тыраж 81.098. Індэкс 63.850. Зак. № 247. Выходзіць 250 разоў на год. Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12